

Tantsupeoprotsessi tunnused ja tegevusmudel: uuringuaruanne

2017

Uuringu tellis Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts koostöös Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA-ga.

Autor:

Jane Matt, Poliitikauuringute Keskus Praxis valitsemise- ja kodanikuühiskonna programmi analüütik

Käesoleva töö valmimise on andnud olulise panuse:

Kalev Järvela, Epp Joab, Kadri Tiis, Aet Maatee, Andi Einaste, Erika Põlendik.

Poliitikauuringute Keskus Praxis on Eesti esimene sõltumatu, mittetulunduslik mõttekeskus, mille eesmärk on toetada analüüsile, uuringutele ja osalusdemokraatia põhimõtetele rajatud poliitika kujundamise protsessi.

Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA

Poliitikauuringute Keskus Praxis

Tornimäe 5, III korrus

10145 Tallinn

tel 640 8000

www.praxis.ee

praxis@praxis.ee

Väljaande autoriõigus kuulub Poliitikauuringute Keskusele Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Matt, Jane 2017. Tantsupeoprotsessi tunnused ja tegevusmudel: uuringuaruanne. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

Sisukord

Lühitutvustus	4
Sissejuhatus	6
1. Uuringu eesmärk ja fookus.....	7
2. Analüüsi etapid ja tulemused	9
2.1. Dokumendianalüüs	9
2.2. Intervjuud.....	10
2.3. Fookusrühm	16
2.4. Veebiküsitlus.....	20
2.5. Rahvatantsumentorite aruteluseminarid	20
2.5.1. Esimene aruteluseminar.....	20
2.5.2. Teine aruteluseminar	27
3. Kokkuvõte.....	32
Kasutatud kirjandus.....	35
Lisade loetelu	36

Lühitutvustus

Uuringuprojekti esmane eesmärk oli selgitada välja peamised tantsupidu iseloomustavad tunnused. **Teiseseks eesmärgiks** oli jõuda nende tunnuste osas tantsupeoprotsessi eestvedajatega kokkuleppele. Andmeid koguti dokumendianalüüsi, individuaalsete ja fookusrühma intervjuude ning veebiküsitluse abil. Tulemuste-järelduste tõlgendamiseks, valideerimiseks ja kokkulepete saavutamiseks viidi läbi kaks aruteluseminari rahvatantsu mentoritega.

Tulemuste põhjal paistab silma, et tantsijate kogukond on **võrdlemisi sarnaste väärtustega** – uuringus osalejate seas ei olnud arvamuste ja väärtuste osas palju põhimõttelisi erinevusi.

Kinnitust leidis arusaam, et tantsupeoprotsess ja tantsupidu on tugevalt väärtuspõhised. Väärtuspõhisus tähendab m. h, et tantsupidu **on rahvusliku ja piirkondliku identiteedi** edasikandja aga ka seda, et pidu peab põhinema **inimeste jaoks olulisel teemal ja sõnumil**. Samas leidis toetust ka põhimõtte, et tantsupidu peab kõnetama kõiki Eestis elavaid teistest rahvustest inimesi ning ka neid, kes ise otseselt rahvatantsuga ei tegele.

Teiseks keskseks järelduseks on mõte, et **tantsupeoprotsessis tuleb leida tasakaal kaasamise ja kvaliteedi/professionaalsuse vahel**. Üks olulisemaid väärtusi uuringus osalejate jaoks oli, et üldpeole **kaasatakse erinevad põlvkonnad, vanusegrupid ja rühmaliigid**. See tähendab, et tantsupeoga luuakse teatav **põlvkondlik sidusus ja traditsiooniline järjepidevus**. Tantsupidu on seega sündmus, kus vanem põlvkond saab ühise tantsupeokogemuse abil anda edasi tantsupeotraditsiooniga seotud teadmisi ja kogemusi.

Kaasamine seisneb lisaks põlvkondlikule sidususele **piirkondlikus esindatuses**. See tähendab, et tantsupeol peaksid olema esindatud Eesti suuremad piirkonnad. Lisaks viitab piirkondlik esindatus, et ka **välis-eesti kogukondadel** peab läbi tantsupeo olema võimalus Eestiga olla tihedamini lõimitud.

Eeltoodud põhimõtte rakendamisel tekib mõningane pinge, kuna lisaks kaasamisele nähakse tuumikväärtusena ka, et **tantsupidu on kvaliteetne, professionaalne, hariv**. Pinge seisneb selles, et ühest küljest väärtustatakse küll piirkondlikult ning põlvkondlikult tugevat kaasatust, samas nähakse, et see teeb raskemaks peo kvaliteedi tagamise.

Tantsupeoprotsessi **kvaliteet väljendub uuringus osalejate arvates suuresti selles**, et tantsupidu on **terviklikul lool põhinev etendus**. See tähendab, et tantsupidu **ei tohiks olla meelelahutuslik festival**, mis koosneb üksikutest tantsudest, mis kokku ei suuda vaatajatele arusaadavat lugu jutustada. Samas on vaja ka siin leida tasakaal professionaalide kunstilise ambitsiooni ja etenduse mõistetavuse vahel ehk et kogu oma kvaliteeditaotluse juures peaks tantsupidu jääma kõnetama ka „tavalist“ inimest, kes ei pruugi rahvatantsuga kokku puutunud olla.

Kvaliteedi meelelahutusest kõrgemale asetamine paistab välja ka veel teistes momentides. Näiteks pidasid uuringus osalejad oluliseks õppeprotsessi, mille käigus harjutatakse ja esitletakse üleriigilistel repertuaariseminaridel ning eelproovides tantsupeo repertuaari. Samuti toetati praegust tantsupeole pääsejate praegust valikuprotsessi, kus rühmad valitakse välja tantsuoskuse ning selle põhjal kujuneva üleriigilise pingerea alusel.

Viimase põhijäreldusena saab tuua põhimõtte, mille kohaselt ühildatakse tantsupeol traditsiooniline ja tänapäeva kultuur. Rahvatantsijate kogukond on pigem traditsioonilisusele (iseegi konservatiivsusele) kalduv. Näiteks ei poolda suur osa uuringus osalejatest, et üldpeol esitataks noortepäraseid tantsustiile. Ka teiste rahvuste tantsude ja meelelahutuslike show-elemente kasutamise osas on suurem osa vastanutest pigem eitaval seisukohal. Siiski rõhutatakse, et tantsupidu peab olema kaasaegne oma sõnumi ja teema poolest, s.t see peab olema aktuaalne ja kõnetama inimesi oma ajas. Ka nägid uuringus osalejad vajadust kasutada võtteid, mis võimaldaks publikut paremini etendusse kaasata. Kokkuleppena jäädi põhimõtte juurde, et kõikide taoliste uuenduslike elementide kasutamine on lubatud, kuid need peavad olema seotud peo kunstilise ideega ning ei tohi muutuda valdavaks.

KOKKUVÕTTEKS:

- Uuringu põhiväärtus seisneb selles, et esimest korda selgitati läbi laiapõhjalise rahvatantsijate kaasamise välja tantsupeoprotsessile omased tunnused ja lepiti kokku, kuidas neile tulevaste tantsupidude korraldamisel tugineda.
- Sellega muudeti tantsupidude korraldamise põhimõtted läbipaistvamaks, objektiivsemaks ja vähem mitmetimõistetavaks.
- **Tantsupidu peab ka tulevikus kandma kvaliteeti ja varasemaid traditsioone, kuigi seda võib teha kaasaja konteksti arvestades. Hea tantsupidu on sündmus, kus tantsudega ja muusikavalikuga jutustatakse selge sõnumiga rahvuslikke põhiväärtusi kandev lugu, mis kõnetab ka tänapäeva inimest.**

Sissejuhatus

Eesti rahvatantsu võib täna pidada Eestis populaarseks huvialaks - tantsu- ja laulupidusid on mitmeid ning peole pääseda soovijate hulk suur. Viimasel üldtantsupeol osales näiteks üle 9000 tantsija, olles sellega osalejate poolest lähimineviku arvukaim (ELTSA veebileht). Aktiivselt rahvatantsuga tegelevate inimeste kogukond on Eestis suur - 2015.aasta andmetel tegeleb sellega üle 22 000 inimese (Eesti Statistikaamet). Kogu Eesti elanikkonnast (vanuses 15-74) on tantsupeol osalenud 8% (s.o üle 105 000 inimese) (Lauristin ja Vihalemm 2013).

Olles valmistumas EV 100. sünnipäevaks ning XII noorte laulu- ja tantsupeoks on see hea hetk, et mõtestada laulu- ja tantsupeo traditsiooni praeguses kiiresti muutuvmas maailmas ning mõelda, kuidas arendada seda edasi nii, et hoitud oleks selle kõige väärtuslikum osa.

Viimase osas seab meile moraalse kohustuse ja vastustuse ka asjaolu, et **tantsupeoprotsess kuulub UNESCO maailma vaimse pärandi nimekirja**. See tähendab, et leida tuleb tasakaal traditsioonilise pärandikultuuri ning kaasaegsete kunstivormide vahel. Tasakaalu leidmine näitab, kas tantsupidu säilitab atraktiivsuse ka traditsiooni tulevaste edasikandjate – tänaste noorte seas. Küsimuse all ei ole sellega vaid (rahva)tantsijate jaoks olulise sündmuse ja traditsiooni edasi kestmine. Olles **üks suurim kogu Eestit ja väliseesti kogukondi haarav sündmus**, ulatub selle mõju palju sügavamale, toimides ühtviisi kogu eesti rahva rahvusliku identiteedi säilitaja ja edasi kandjana (*Ibid.*).

Käesoleva uuringu peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada, mis on Eesti tantsupeo- ja rahvatantsutraditsiooni juures olulisim - millised on tunnused, mis iseloomustavad head tantsupidu ja millele saaks tantsupeotraditsiooni arendamisel tugineda, et huvi ning võimalused sellest osa saada oleksid olemas ka tulevikus.

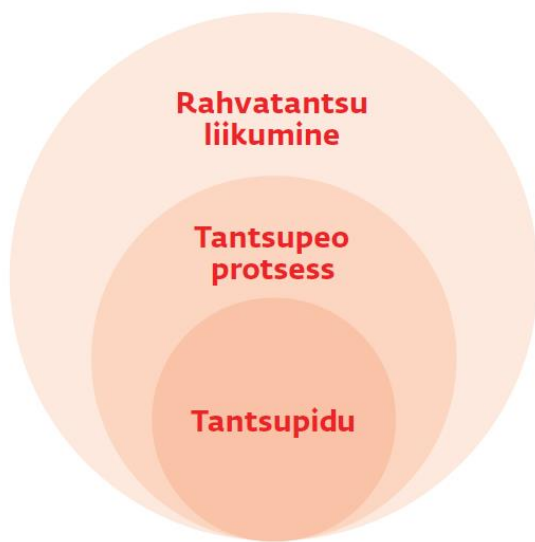
Uuringu tulemusena:

- 1) loodi ülevaade tantsupeotraditsiooni säilimise, arendamise ja korraldamisega seotud olulisematest osapooltest ja nende peamiste rollide kirjeldus;
- 2) koguti andmed selle kohta, millised on tantsupeoprotsessiga seotud osapoolte, samuti aga tantsijate ja rühmajuhendajate arvates tantsupeoprotsessi olulisemad tunnused, mis peaksid olema aluseks
  - a. tantsupidude korraldamisel ning
  - b. rahvatantsuliikumise kui valdkonna arendamisel tervikuna.
- 3) sõnastati ettepanekud, millised on tantsupeotraditsiooni säilimise seisukohast olulisemad kriteeriumid ja tunnused.

Uuringuaruanne annab ülevaate, millised olid tehtud tööd ja järeldused, koondades kõiki toimunud analüüsifaaside, arutelude jm tegevuste tulemusi. Aruanne on jaotatud kolme peamisse ossa. Selle esimeses osas antakse põgus ülevaade töö fookusest ja eesmärgist. Teine osa keskendub erinevates etappides kasutatud meetodite tutvustamisele ja peamiste tulemuste kirjeldamisele. Viimases, kolmandas osas tutvustakse etappide üleseid järeldusi ja tulemusi.

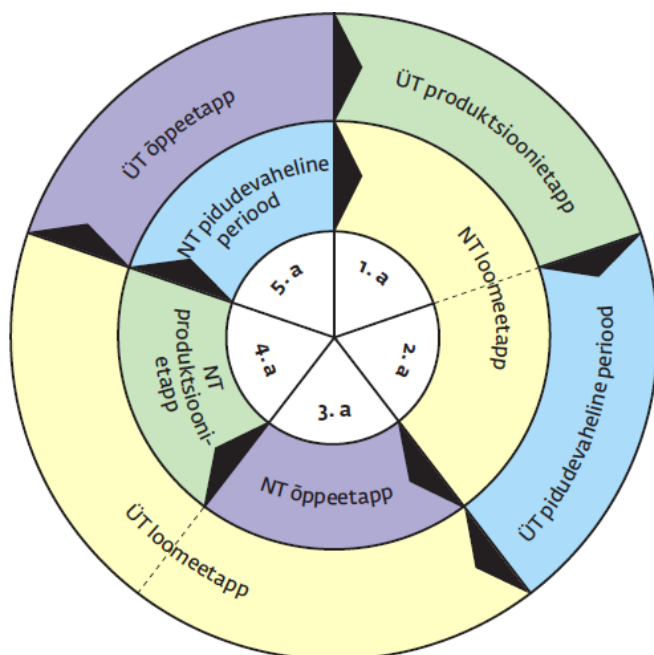
1. Uuringu eesmärk ja fookus

Uuringu fookuses oli **tantsupeoprotsessi** ja **tantsupeo** tunnuste väljaselgitamine – nende osas info kogumine ning valdkonnas olulisemate osapoolte vahel kokkuleppele jõudmine. Sellega keskenduti vaid ühele osale laiemast **rahvatantsuliikumisest**. Kui tantsupeoprotsessiga on seotud vaid ametlikult moodustatud ja pigem korrapäraselt kooskäivad tantsurühmad, kellel on professionaalne juhendaja, siis laiem rahvatantsuliikumine sisaldab ka selliseid tantsukogukondi, kes tulevad spontaanselt kokku selleks, et rahvatantse tantsida. Nendel ei pruugi olla kindlat eestvedajat või juhendajat (vt. ka joonis 1).

Joonis 1. Rahvatantsuliikumise, tantsupeoprotsessi ja tantsupeo seos

Tantsupeoprotsessi vaadeldi tsüklilisena. See tähendab, et nii üld- kui ka noorte tantsupidu toimuvad viie aasta tagant. See viieaastane tantsupeoprotsessi tsükkel jaotati omakorda neljaks põhietapiks: kunstiliseks loomeetapiks, õppeetapiks, produktsioonietapiks ja tantsupidude vaheliseks perioodiks (vt. ka joonis 2). Etappide eristamine võimaldas analüüsi paremini struktureerida. Praktikas ei ole eristus nii selge, kuivõrd etapid teatud määral kattuvad.

Joonis 2. Noorte (NT) ja üldtantsu (ÜT) protsess

Kõik töödokumendid (s.h intervjuuküsimustik, veebiküsitluse ankeet, aruteluseminaridel käsitletavat küsimused ning arutelu formaat) saadeti **kvaliteedikontrolli** eesmärgil eelnevalt tellijale ning teistele seotud ekspertidele ülevaatamiseks ja tagasisidestamiseks. Tagasisidega arvestati maksimaalsel võimalikul määral.

Uuringu fookus	<ul style="list-style-type: none"> Töö fookuses on ennekõike tantsupeoprotsessi olulisemate põhimõtete ja tunnuste väljaselgitamine, mis oleksid aluseks tulevaste tantsupidude korraldamisel. Analüüsis vaadatakse eraldi tantsupeoprotsessi erinevaid etappe: loome-, õppe- ja produktsioonietappi ning pidev vahelist perioodi.
Ajaline ulatus	<ul style="list-style-type: none"> Töö käigus vaadeldi ja analüüsiti kõiki üld- ja noorte tantsupidusid niivõrd, kui võrd uuringus osalejad neid mäletasid. Veebiküsitluses võeti vastuste andmisel aluseks tantsija/juhendaja poolt viimati osaletud üldtantsupidu.
Temaatiline ulatus	<ul style="list-style-type: none"> Vaatluse all oli tantsupeoprotsess, mis tipneb tantsuüldtantsu etendustega. Uuringus keskenduti tantsupeoprotsessile ja selle tippündmusele - noorte ja üldtantsuüldtantsu.
Kaasatute ring	<ul style="list-style-type: none"> Analüüsi olid tihedalt kaasatud ERRSi töötajad ja rahvatantsu mentorid, samuti tantsupeoprotsessi juhtimisega seotud ELTSA. Läbi veebiküsitluse kaasati tantsijad ja rühmajuhendajad. Intervjuudes ja fookusrühmas osalesid tantsupidude korraldamise ja eestvedamisega seotud isikud.

Joonis 3. Uuringu ulatuse ja ülesehituse kokkuvõte

Alljärgnevalt antakse ülevaade kõikidest etappidest eraldi, s.h kirjeldatakse etappide põhijäreldusi.

2. Analüüsi etapid ja tulemused

Uurimuse läbiviimisel kasutati nii andmete kogumisel kui ka nende töötlemisel **triangulatsioonipõhimõtet**. See tähendab, et arvamuste väljaselgitamiseks tantsupeo olulisemate tunnuste osas ja nende olulisuse hindamiseks kasutati erinevaid infoallikaid ning kombineeriti nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid analüüsimeetodeid.

Töö esmaseks faasiks oli lähteülesande täpsustamine ja dokumendianalüüs. Sellele järgnesid individuaalintervjuud, fookusrühma intervjuu ja laiapõhjaline veebiküsitlus. Andmete kogumise lõpus korraldati arutelu ja valideerimisseminar rahvatantsu mentoritega, mille eesmärk oli formuleerida esmased järeldused ja ettepanekud ning sõlmida osapoolte vahel siduvaid kokkuleppeid.

2.1. Dokumendianalüüs

Esmase analüüsitegevusena analüüsiti olulisemaid strateegilisi ja taustadokumente (nt UNESCOle esitatud materjalid, ERRSi strateegiadokumendid, kokkuvõtted eelmiste tantsupidude kohta jms materjalid).

Kirjanduse analüüsi eesmärk oli tuvastada senised olulisemad vaidlusmomendid, argumendid, mida erinevad osapooled kasutasid ning ühisosa. Kirjanduse ülevaade oli üheks sisendiks intervjuukava koostamiseks töö järgmises faasis.

Muuhulgas vaadeldi järgmisi dokumente ja kirjandusallikaid:

1. Lauristin, M. ja Vihalemm, P. (2013). Minu laulu- ja tantsupidu. Sotsioloogilise uuringu aruanne. Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Tartu. (<http://sa.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2015/01/Laulupeo-uuringu-aruanne-25-aprill-PARANDUSTEGA-KODULEHELE.pdf>)
2. Osapoolte mõtted ja soovitusel XIX üldtantsupeo ideekavandi konkursiks (kokku neli dokumenti neljalt inimeselt)
3. 2014.a üldtantsupeo korraldajate tagasiside (kokku viis dokumenti)
4. Tekstide kogumik „Laulu- ja tantsupeo puudutus ajas“, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, 2014
5. Eesti laulu- ja tantsupeo sihtasutuse põhikiri
6. Eesti laulu- ja tantsupeo SA arengukava aastateks 2015-2022 (kavand)
7. Adamson, I., Arraste L.-A. (2009). 75 aastat Eesti tantsupidusid. Tallinn
8. Arraste, A., Ammas, A., Valner, K. ja Moss, I. (2011). Noorte laulu- ja tantsupeod.
9. UNESCO - http://sa.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2015/01/Laulu-tantsupeod_ESTLATLIT-UNESCO-taotlus.pdf
10. XII noorte laulu- ja tantsupeo (2017.a) ideekavandi tingimused
11. XIX tantsupeo (2014.a) ideekavandi tingimused
12. XI noorte tantsupeo (2011) kunstilise juhi konkursitingimused
13. XVIII Üldtantsupeo (2009) kunstiliste juhtide konkursitingimused jm materjalid
14. X noorte tantsupeo (2007.a) ideekavandi konkursitingimused

Tõusetunud teemad:

- Kas tantsupidu on pigem kvaliteetne, terviklik etendus või kollektiivne ühisüritus, mille juures pole professionaalsus esmatähtis?
- Kuidas peaks tantsupidu kõnetama noori ja kuidas vanemaid?
- Mil määral peaks tantsupidu jääma traditsioonilise formaadi juurde ja mil määral tohib sellesse lõimida uuenduslikke, kaasaegseid ja võõrapärasemaid elemente?
- Mil määral on tantsupidu rahvatantsijate kogukonna pidu, mis loob ühised mälestused ja elamused ja mil määral peaks ta kõnetama rahvatantsuga mitteseotud inimesi?
- Tantsupeo jätkusuutlikkus (järelkasvu kujundamine, noorte huvi tõstmine)
- Kuivõrd peaks tantsupidu toimima sillana Eesti inimeste ja välis-eesti kogukondades vahel välismaal?
- Milline peaks olema tantsujuhtide ettevalmistus ja kuidas see toimuma peaks?
- Milline oleks mõistlik tantsupeoprotsessi korraldus: nt kuidas toimub rühmade ettevalmistus, tantsupeole pääsevate rühmade valik?

2.2. Intervjuud

Uuringu jooksul viidi läbi viis intervjuud seitsme inimesega. Intervjueeritavateks olid tantsupeo protsessi korraldamise ja läbiviimisega lähemalt seotud isikud. Intervjueeritavate lõplik valik toimus koostöös projekti juhtrühmaga. Näost-näku tehtud intervjuud leidsid aset **detsembris 2015.a.**

Intervjuude aluseks oli eelnevalt ettevalmistatud ja tellijaga kooskõlastatud intervjuukava (vt lisa 2). See koosnes seitsmest osast: 1) sissejuhatus, 2) tantsupeo ettevalmistus, 3) tantsupeo sisu (s.h proloog) ja visuaal, 4) tantsupeo tehniline korraldus, 5) tantsupeo kestlikkus, 6) kultuuripoliitiline tugi ja finantseerimine ning 7) kokkuvõte.

Peamised teemad ja tulemused

Üsna pikalt peatuti küsimusel, millisena tajuvad intervjueeritavad tantsupeo(protsessi) **rolli ja olemust**. Selle üle arutledes tõusetus ühe olulisema märksõnana tantsupeo ja selle protsessi **väärtuspõhisus**. **Nähti, et tantsupidu peaks kinnistama eestlaste ja Eestis elavate inimeste seisukohast olulisi väärtusi, teemat, sõnumit. Samuti tajuti tantsupidu kui teatavat meediumit, mis neid (rahvuslike) väärtuseid aitab vahendada.**

*„Tantsupidu on tugev meedium“ - hea variant rahva meelsuse puhastamiseks.“
„[Tantsupidu on] väärtussõnumiga etendus, mis peaks haarama suuri rahvamasse oma infovälja.“*

Tantsupeo olemuse üle arutledes toodi välja veel mitmeid teisi huvitavaid aspekte. Näiteks märgiti mitmel juhul, et **tantsupeoprotsess on oluliseks tõuke andjaks uue loomingu tekkel**, mida „nad [tantsurühmad] ise ei suuda ... tellida. See on päris kallis“.

Samuti toodi välja tantsupeo roll (**rahvatantsu**) **kogukonna tähtsündmusena**, mis ühest küljest liidab läbi ühise huviala ja ühistegevuse kokku ning teisest küljest võimaldab luua teadmist, milline on

rahvatantsijate tase Eesti erinevates piirkondades. Mitmel juhul kirjeldati tantsupidu kui pika protsessi kulminatsiooni ja toodi esile selle erilisus ning pidulikkus.

„See on ennekõike kogukonna kokkutulek.“

„See on kollektiivide kokkutulek – tuleme näitame oma armastust tantsu vastu ja et oleme olemas.“

Olles ühest küljest rahvatantsijate kui kogukonna identiteeti tugevdavaks ürituseks, toodi mitmel juhul välja ka tantsupeo roll **Eesti piirkondliku identiteedi säilitamisel ja selle taasloomisel**. Tantsupidu nähakse seejuures ühe võimaluse ja vahendina *„...et säiliks võimalikult suur pilt Eestist“*.

Ühe olulisema küsimusena kerkis, **keda peaks tantsupidu kõnetama**. Peamise järeldusena võib siin välja tuua, et kuigi tantsupidu peetakse ennekõike rahvatantsijate endi tähtsündmuseks, siis ei tohiks see jääda kitsalt vaid rahvatantsijate kogukonda, vaid peaks kõnetama eestlasi ja Eesti elanikke laiemalt.

„Esiteks ta peab kõnetama tegijat ehk tantsijat, tantsijale peab see olema heas mõttes väljakutseks, motivaatoriks. Teisalt kindlasti peab ta kõnetama vaatajat [...] kes ei ole otsustanud peole tulla...“

„...et ta kõnetaks väga suurt hulka inimesi, et ta ei jääks ainult tantsijate keskeks ja tantsijate peoks, vaid meil on sõnum, mida tahame jagada oma rahvaga“.

„Peaks kõnetama kõiki eesti elanikke – tema tähendusväli ja mõju on väga suure ulatusega“.

Eraldi teemana tõstatati, kas tantsupidu peaks olema pigem **kunstiliselt võimalikult professionaalsel tasemel etendus või festivalilaadne meelelahutus**. Selle osas olid intervjuueeritavate seisukohad üsna ühtsed – s.t tantsupidu sooviti näha **pigem etendusena, millel on kindel kvaliteedimärk**. Lihtsakoelist festivalilaadset meelelahutust peeti tantsupeo puhul intervjuueeritavate poolt pigem halvaks tooniks.

„See ei ole lihtsalt soov, et tahaks kuidagi elitaarsem olla aga ta ikkagi päris meelelahutus ei ole.“

„Shows ei tohiks minna. ... Päris palju hakati vahepeal [tantse] tegema selliste lorilaulude peale. Sellised show elemendid, mis tõmbab küll publiku kaasa ja paneb käsi plaksutama, aga tal ei ole sisu.“

Samas toodi esile, et tantsupidu **ei tohiks muutuda vaid eriala professionaalidele mõistetavaks** niši- või elitaarkunstivormiks. Arvestades, et tantsupidu peaks kõnetama eestlasi ja Eestis elavaid inimesi laiemalt, siis **peeti oluliseks selle mõistetavust ka tavainimese jaoks**, kel tihedam kokkupuude (rahva)tantsuga puudub. Tantsude läbi jutustatava põhisõnumi selgitamiseks tantsuvõõramale publikule peeti heaks võimaluseks tekstiliste vaheklippide või selgitava teatmiku loomist.

„Ta on mõlemat [s.t nii professionaalne etendus kui ka meelelahutus] ... peab jääma ülim rõõm sellega tegelemisest“.

“Seal tantsupeol peab ikkagi olema sõnum nii lihtne, et ikkagi enamus aru saab“

„Ei pea suutma kõike edasi anda koreograafia kaudu, kui vaatajaks ei ole ainult tantsijad“

Samal moel nähti ka, et tantsupeo **repertuaar ei peaks olema liiga lihtne, vaid sellise raskusastmega**, mis võimaldab tantsija oskusi arendada, olles sel moel arengumootoriks kogu rahvatantsuliikumisele. Küll aga ei tohiks see pingutus ebamõistlik olla ja nii peeti oluliseks, et repertuaari raskustase jätkaks alles tantsupeol osalemise rõõmu.

„Natuke peaks pingutust siiski pakkuma.“

„Tantsupidu peab arendama rahvatantsuliikumist tervikuna.“

Üldtantsupeol **osalejatena** nägi suurem osa intervjueeritavatest **pigem täiskasvanute rühmasid** - seda enam, et tantsijate vahel valitseb üsnagi terav konkurents tantsupeole pääsemiseks. Samas rõhutati, et kunstilisest ideest tulenevalt on võimalik, et üldpeol osalevad ka lapsed. Laste- ja noorterühmade peamiseks etteastekohaks peeti noorte tantsupidu.

Arvamused lahknesid mõnevõrra selle osas, milline peaks olema **üldtantsupidu võrdluses noorte tantsupeoga**. Kui **üldtantsupeo osas peeti mõnevõrra olulisemaks traditsioonilisust ja konservatiivsust**, siis mõned intervjueeritavad nägid **noorte tantsupidudes suuremat katsetamis- ja eksperimenteerimisruumi** („Mina julgeks võib-olla repertuaariga rohkem mängida noorte peol.“).

„Täiskasvanute tantsupidu võiks minu jaoks olla konservatiivsem ... sellega ei tohi üle liialdada.“

Samas oli ka neid, kes sellele vastu olid ja arvasid, et oma sisult ja vormilt peavad noorte- ja üldpidu olema võimalikult sarnased. Selle põhjenduseks toodi, et noortepidu peaks olema koht, kus toimub sisuliselt ettevalmistus üldpeol osalemiseks.

„Ei peaks erinema üldpeost oma formaadi poolest. See formaat peaks ikkagi jääma samaks. See noortepidu on [üldpeole] sissejuhatava, ettevalmistava, koolitava funktsiooniga“.

„Tegelikult samas on neid mustreid, et noorte pidu on katsetamise koht, et anname noortele võimaluse, toome uusi ideid või asju. Mina isiklikult olen täiesti vastu sellele.“

„Õppeprotsess peab olema nende jaoks harivam. Aga muus osas ma ei näe mingit erinevust“.

Üsna üksmeelselt arvati, et noortepool peaks võrreldes üldpeoga olema mõnevõrra suurem kaal tantsijate meelelahutuslikul ja sotsialiseerumise momendil. Samuti peaks noortepool repertuaar olema veidi lihtsam.

„Lastepidu võiks olla pehmem, peaks olema võimalusi ka muid tegevusi nautida“

„Noortepool sisse ei peaks olema ka nii keeruline“

Lisaks eeltoodule tõi enamik intervjueeritavaid tantsupeo(protsessi) tunnustena esile, et see peaks põhinema **tervikliku loo jutustamisel** läbi tantsude, mitte üksiknumbrite esitamisel („Peaks jääma loo jutustamine läbi tantsude“). Samuti märgiti praktiliselt kõikide intervjueeritavate poolt ühe olulisema tunnusena, et tantsud peaksid põhinema **Eesti rahvatantsu põhisammustikul** (ja nende arendustel).

„See [Eesti [põhi]sammustik] peaks olema raudvara, millele baseerub see, et andekad autorid loovad nende sammude baasil mingisuguse väga“

originaalse [tantsuseade]. /.../ Sammu [võib] arendada, aga samas ei tohi jälle ära kaduda see samm põhiolemus“.

Samal moel toodi esile **eesti rahvarõivaste** kandmine kui üks oluline tantsupeo tunnus ning **eesti (rahva)muusika** kasutamine tantsupeo etenduses, eriti just elava muusika.

„Pillivalik peaks ka olema nagu meile omasem.“

„Väga meeldis viimane pidu, mis oli elava muusika saatel ja see peaks jääma.“

Tantsupeole iseloomuliku joonena toodi välja ka esinemisväljakul tantsijatest **mustrite ja kujundite** loomine.

„Mingid kujundid, mustrid, liikumisskeemid... Kui neid enam pole ... kui neid ühiseid mustreid enam pole ... tuleme kõik lihtsalt kokku ja tantsime lihtsalt kõik reilenderit, siis ma arvan, et see ei ole tantsupidu“.

Lisaks töid intervjuudel osalejad välja tantsupeo etendusega seonduvaid **rituaalseid elemente**. Näiteks märgiti korduvalt **rongkäigu** tähtsust ja tantsijate sisenemist staadionile, **tulerituaali** (selle teekonda läbi Eesti ja tantsuväljakule toomist), tantsupeo etenduse lõpus toimuvat **tänamist/pärgamist**. Kuigi viimast peeti oluliseks tantsupeo elemendiks, toodi mitmel juhul esile, et see osa vajaks ümberkujundamist nii, et see oleks pealtvaatajale vähem igav.

„Hästi emotsionaalne on see tantsijate liikumine läbi publiku alt treppidest alla tulek“.

„Praegu on [lõputänamist] liiga palju ... see devalveerub. See koht on pealtvaatajale ... [igav] ... aga tegijatele on see tähtis“

Lisandväärtuseks peeti tantsupeoga seotud **ühis- ja kõrvalürituste korraldamist** (nt miljoni puu istutamine, näpunööri punumine), et laiemat auditooriumi kõnetada ja viia tantsupeoga seotud sündmusi rohkem Tallinnast välja. Oluliseks peeti samas, et kõrvalürituste kontseptsioon haakuks selgelt peo enda ideestikuga.

„See [kõrvalürituste idee] peab olema seotud lavastuse kontseptsiooni ideega.“

Rääkides kitsaskohtadest, mis rahvatantsuliikumist hetkel puudutavad, toodi mitmel juhul esile, et rahvatantsuliikumine on tänasel päeval **liiga tantsupeokeskne** ning pidudevahelisel perioodil on **kesksed arengueesmärgid puudu**, s.h sõnastamata spetsiifilised probleemid. See puudutab eriti neid rühmasid-tantsijaid, kes tantsupeoprotsessist jäävad päris välja (memmede-taatide rühmad, lasteaiarühmad) või kes tantsupeole ei pääse. Selles kontekstis toodi esile võimalust tegeleda rohkem maakondlike pidude rolli tõstmisega. See jääb aga omakorda intervjuueeritavate hinnangul korraldajate vähesuse taha.

„Püramiidi alumise osaga ei tegeleta. /.../ Tuleks sõnastada pikemad arengutrendid ... me oleme praegu liiga tantsupeokesksed. /.../ Vaja on tantsuliikumise n.ö arengukava“.

„Need, kellega võiks teha, need jooksevad juba järgmist pidu tegema. /.../ See küsimus jääb, et kus see tantsupidu selles kogu laias rahvatantsuliikumises asetseb ja mis on need asjad, mis lõpuks sinna tippu välja viivad. Selle peale ikkagi peaks mõtlema, et kus on vahepealsed majakad...“.

„Minu jaoks on oluline see, et me selles suures tantsupeo kontekstis ja meistrivõistlusest ei jätaks eemale neid kollektiive ja tantsukooslusi, kes tantsupeoga otseselt ei suhestu.“

Lisaks selgete arengueesmärkide puudumisele seostati rahvatantsuliikumise ja **teisi probleeme**, millega tuleks tegeleda. Teiste seast rohkem tõusetus küsimus sellest, kes peaksid üldtantsupeol osalema ja kui palju neid peaks olema. Sellega seoses oli teemaks näiteks, kas üldpeole peaks mõnede täiskasvanute asemel kaasama tantsijatena ka lapsed ja noored või võimaldada üldpeol osaleda rohkem täiskasvanuid ning laste- ja noorterühmad jätta peamiselt noorte tantsupeole.

„Aga nüüd sul on kaalukausil need naisrühmad, kellest pooled koju jäävad või siis esimese või teise klassi laps, kellel tuleb laste pidu...“

„Minu meelest jälle üks peo selline oluline tunnus on see põlvkondade sidusus. Kus me siis neid põlvkondi seome kui me võtame ainult need emad-isad peole.“

Samuti tõusetus probleemina **meeste vähesus** rahvatantsijate seas, rühmade **kategoriseerimise vajadus** ja **tantsupidude paljus**us koos küsimusega, mida siis üldse tohiks tantsupeoks nimetada.

„Näiteks meestetantsupidu pole orgaaniliselt tekkinud ..., siis ei peaks seda võibolla maksumaksja raha eest ka tegema.“

„Kas see [meestepidu] on ka tantsupidu? Et kui palju neid tantsupeo laadseid [...] tooteid võiks olla?“

Intervjueeritavad olid võrdlemisi ühel meelel tantsupeo sisu ja vormiga **eksperimenteerimise ja uuenduste siseseviimise küsimuses**. Intervjueerimisel täpsustati, et selle all peetakse silmas näiteks teiste rahvaste tantsude ja/või tantsustiilide kasutamist. Valdavalt oldi arvamusel, et taolisi uuendusi päris ära keelata ei oleks vaja. Samas rõhutati, et need peaks olema seotud peo kunstilise tervikuga ja ei tohiks domineerida.

„Kui ta on toodud sisse lihtsalt selleks, et teda näidata. Ja ta pole kontseptsiooniga üldse seotud, siis ma olen selle vastu. Kui ta on lavastuses kontseptsiooniga seoses ... [siis sobib].“

„Peaks andma aru, mida mingi eksperiment kaasa endaga toob. Kas annab tantsupeo traditsioonile midagi juurde – anname suurele seltskonnale hoopis teistsuguse kogemuse. [See] ei tohiks olla vaid üksikisiku ambitsioon midagi teisiti teha.“

Eelneva küsimusega seoses tõusetus ka **kunstilise juhi/ pealavastaja üldise loomevabaduse** küsimus - selle piirid ja kontroll. Taas arvati võrdlemisi konsensuslikult, et loomevabadust mingil moel piirata ja kontrollida otseselt ei ole mõistlik. Samas toodi mitmel korral siiski esile, et mõnedel juhtudel on kunstilise juhi idee teostus muutunud isiklikuks ambitsiooniks, mis ei toeta enam rahvatantsuliikumise kui terviku huve. Seetõttu nähti vajadust arendada kunstilise juhiga dialoogi selle osas, mis toimib ja mis mitte. Samuti arvati, et tantsupeo ideekavandi konkursitingimustes võiks olla täpsustatud ootused ja kriteeriumid kunstilisele juhile.

„Peab olema teadvustatud, et tantsupeo protsess on mõeldud rahvatantsuliikumise arendamiseks. /.../ See teenib kogu liikumise huve. /.../ Ei tohiks teha isiklikust ambitsioonist kantud numbrit.“

- „Peaks olema kompromiss. Hetkel liiga palju kaldu lavastaja isiklike kunstiambitsioonide suunas“*
- „Paremini peaksid olema defineeritud ootused kunstilisele juhile ja kunstilisele toimkonnale... tulenevalt liikumise vajadustest. Nad peaksid tundma vastutust“.*
- „See on ka üks selline probleemikoht, et keda me tegelikult siis kui välja kuulutatakse peo ideekavandi konkursis või pealavastaja konkursis, et keda me siis otsime tegelikult.“*

Üheks suurimaks probleemkohaks on intervjuudes osalejate hinnangul **tantsupeole pääsejate valikuprotsess**. Ühest küljest nähti olemasolevat süsteemi, kus eelproovide tulemusel selgub tantsurühmade pingerida, heaks ja vajalikuks, kuna konkurents toetab rühmade arengut. Teisalt toodi välja, et see põhjustab teatavat kihistumist, kus tahes tahtmata pääsevad peole suurematest kohtadest ja paremate (rahaliste) võimalustega rühmad. Oli ka arvamusi, mille kohaselt pingerida tekitab vaid ebatervet konkurentsi rühmade vahel, mistõttu seda olema ei peaks. Nende kandidaatide jaoks, kes peole ei saa, on pettumus suur ning edasine motivatsioon langenud.

- „Tantsijat tegelikult ei lohuta see teadmine, et ma suurele peole ei saa minna...“*
- „Valikuprotsess hävitab selle vähesegi, mis meil Eestis on. /.../ Kvalifitseerumine vastavalt miinimumnõuetele: rühmaliikmete alampiir, rahvariided, tants, repertuaar peab olema selge. /.../ Pingerida ei ole vaja.“*
- „Ei tohiks tekkida rahvatantsus liigasid. Meil ei tohiks olla „premium“ liigat. Tantsupeole peaksid pääsema kõik, kes tunnevad nõ reegleid.“*

Valikuprotsessiga seonduvalt toodi välja ka muid kitsaskohti. Näiteks märgiti, et **tagasiside andmine rühmadele** ei toimu hetkel süsteemselt ja piisavalt läbimõeldult, mistõttu ei teki rühmadel ettetantsimistest head õppimismomenti.

- „Tunne ütleb, et peale teist [eelproovi] seda otsesest tagasisidet ei tehtud, vaid siis oligi see pingerida, et kes pääsesid ja kes mitte. Selles suhtes ma olen küll kindlalt seda meelt, et neile peaks andma [tagasisidet].“*
- „See võtab aega, aga ma arvan, et see tasub ära ka. Ja kui me tahame, et see õpetaja üks kord õppima hakkaks, siis me peame seda rohkem tegema.“*

Teise keske probleemina toodi intervjuudes välja **rühmajuhendajate/tantsujuhtide ebaühtlane tase**. Paljudel **rühmajuhendajatel puudub formaalne ettevalmistus**. Sellest tulenevalt on ebaühtlane ka tantsurühmade tase. Edasi arutleti võimaluste üle, kuidas taset tõsta või ühtlustada saaks. Näiteks nähti vajadust tugevdada Rahvakultuuri Keskuse kooli rolli. Hetkel nähti, et see ei suuda olemasolevat vajadust rahuldada, sest *„grupp tuleb kiiresti täis, kõik soovijad ei pääse sinna. ERRSi kool võiks olla sagedamini ja neid gruppe võiks olla rohkem“*. Samuti märgiti, et koolitusele ei tule sagedasti need, kelle koolitusvajadus kõige suurem oleks. Ühe peamise põhjusena, miks juhendajad koolitustele ei tule, peeti aja, raha ja huvi puudust.

- „Üks põhiprobleem on see, et need [rühmajuhendajad], kes vajaks koolitamist, need ei käi koolitustel.“*

„Tal [juhendajal] on tahe, aga tal pole jälle aega minna ennast koolitama või pole finantsi selleks.“

Rühmajuhendajate ettevalmistuse teemaga seonduvalt arutleti palju sel teemal, kuidas valmistatakse ette ja mida õpetatakse Eesti **kõrgkoolides** tantsuerialade **õppekavadel**. Nähti, et viimastel on fookus pigem koreograafide-lavastajate ettevalmistamisel kui rühmajuhendajate kompetentside arendamisel.

„Jääb haridusest puudu. Meil on suur hulk inimesi, kes sellega tegelevad, tegelikult ei tea või ei ole õppinudki või saanud koolitust sellel lavastamise või loomingu loomise teemal. Ja ei tunneta neid protsesse.“

„Nii Tallinn ja kui Viljandi teavad ise, mida nad teevad. [...] Juhendajate koolitamine või täiendkoolitus võiks kuidagi süsteemsemalt olla.“

Teine tantsupeo juhtide ettevalmistusega seonduv teema puudutab vajadust **mõtestada paremini tantsupeoprotsessi eestvedajate ja tulevaste juhtide järelekasvusüsteem**, s.t hetkel on hästi läbi mõtlemata ja kokku leppimata, mida üht või teist rolli täitvalt inimeselt eeldatakse, milline peab olema tema varasem kogemus ja oskused jne.

„Praegu me ei tekita järjepidevust. Kogemused ei kandu edasi.“

„Praegu on süsteemis liiga palju juhuslikkust.“

Üks aspekt, mis vajaks osalejate hinnangul parandamist, on **tantsupeojärgne tagasisidestamine ja analüüs**, mis annaks sisendi sellesse, mida järgmine kord paremini teha ja mida rahvatantsuliikumises üldises plaanis muuta. Nenditi, et senine tagasisidestamine on toimunud pigem korraldajate sisingis, see on muutunud emotsionaalseks ja isiklikuks ning ei ole seetõttu eesmärki täitnud. Nähti vajadust kaasata tagasiside andmise korraldusmeeskonnaliiseid osapooli, s.h tantsijaid, juhendajaid ja muid asjatundjaid.

„Vähe analüüsitakse probleeme, algpõhjuseid – jääb emotsioonide tasandile“

„Leian, et see oleks vajalik. Aga ... kõik need tagasiside andmised, mis on toimunud tantsujuhtide suvekoolis .... päris paljud on läinud mingiteks isikute tasandil ja oma isikute väljamängimiseks“.

2.3. Fookusrühm

Fookusrühma intervjuu leidis aset **12.01.2016.a.**

Kokku osales fookusrühmas üheksa tantsupidude korraldamise ja eestvedamisega seotud isikut.

Fookusrühma peamine eesmärk oli otsida kinnitust töö hüpoteesidele ning arutleda nende küsimuste üle, mis tulenesid uurimustöö varasematest etappidest (kirjanduse analüüsist ning intervjuudest). Teine eesmärk oli tuvastada, mil määral esineb esmaste leidude osas fookusrühma osalejate seas üksmeel või lahkavused ning saada seeläbi sisendit järgmise faasi – veebiküsitluse läbiviimiseks. Täiendav eesmärk oli tuvastada küsimusi ja mõttekohti, mis senise töö tulemusena võisid olla tähelepanuta jäänud.

Arutelu tulemused

Üsna selge üksmeel valitses selles, et tantsupidu on oluline **medium ühiskondlikult oluliste väärtuste edastamiseks ja kinnistamiseks**. Fookusrühmas sai seega toetust mõtte, et väärtuspõhisus on üks keskseid ideid, millel osalejate arvates tantsupeo korraldamine peaks põhinema.

Samuti oldi üsna üheselt nõus, et tantsupidu ja tantsupeoprotsess on rahvatantsu **laiemat liikumist koondav tipp**. See tähendab, et kõik laiapindses rahvatantsuliikumises osalevad rühmad ja tantsijad ei osale ega peagi osalema tantsupeol. Teisalt rõhutati erinevate protsesside seotust – arengud laiemas rahvatantsuliikumises mõjutavad tantsupeo nägu ja vastupidi, see, kuidas ja millisena korraldatakse tantsupidu, annab omakorda suuna rahvatantsuliikumise arengutele. Isegi isikliku vahetu osalemiseta seob tantsupidu seega rahvatantsuga tegelevaid või sellega kunagi tegelenud inimesi, mistõttu on tantsupeo näol tegemist siiski **kõiki rahvatantsijaid haarava tähtsündmusega**.

Oldi nõus, et tantsupeoprotsess peab olema **kvaliteedile ja professionaalsusele** orienteeritud ning soodustama arengut terves rahvatantsuliikumises. Kvaliteet algab hästi läbimõeldud tantsupeo teemast ja sõnumist (s.o tantsupeo väärtuspõhisus). Lisaks loob selleks eeldused tantsurühmade konkurss tantsupeole pääsemiseks. Kõrgemat kvaliteeti aitab saavutada konkursile eelnev üleeestiline õppeprotsess. Selle käigus toimuvad repertuaariseminarid kõigis Eesti maakondades, kus keskendutakse tantsupeo tantsude õpetamisele-õppimisele. Tantsupeo etendus peaks fookusgrupis osalejate arvates kõnetama ka tantsuvõõramat publikut. Kuid see ei tähenda, et peaks mööndusi tegema kunstilises, koreograafilises, lavastuslikus kvaliteedis. Üsnagi üheselt oldi niisiis vastu mõttele, et tantsupidu peaks olema festivalilaadne meelelahutus, millel puudub keskne lavastuslik telg ja etenduse formaat. Samas oldi ka üht meelt, et tantsijate pingutus peab siiski jääma mõistlikuks. Anti ka mõista, et sellist kvaliteeti nagu laval, ei ole tantsustaadionil võimalik saavutada.

Konsensuslik oli arusaam küsimuses, kelle jaoks pidu tehakse ehk **keda see kõnetama peaks**. Nähti, et kuivõrd tantsupidu on suuresti rahvatantsijate kui kogukonna tähtsündmus, siis esmajoones peaks see kõnetama **rahvatantsijaid endid**. Samas arvati üksmeelselt, et tantsupeo teema, tähtsus ja tähendus ei tohiks jääda vaid rahvatantsijate kogukonna- keskseks. Pigem peaks see sündmus haarama oma **infovälja suuri rahvamaasse** - lisaks tantsijatele ka kõiki Eesti elanikke ning samuti eestlaste kogukondi välismaal.

Võrdlemisi ühtne oli arusaam, et tantsupeo üheks olulisemaks **tunnusteks on eesti rahvatantsu põhisammustikul** ja selle arendustel põhinevate tantsuseadete kasutamine. Samuti, et muusikana kasutatakse **eesti rahvamuusika** seadeid ja **Eesti autorite loomingut** ning et tantsijad kannavad stiliseerimata **eesti rahvarõivaid**. Veel nõustuti, et tantsupeole on iseloomulik **segapaaridega rühmatants**. Oluliseks peeti ka selle rituaalseid tunnuseid nagu **rongkäik** ning **tule toomine**.

Arutelu käigus toodi lisaks eelmainitule märkimist väärivana veel välja järgmist: tantsijatest **kujundite, mustrite ja liikumisskeemide** moodustamine, samuti tantsupeo etenduse kaudu **tervikliku loo** jutustamine, mitte eraldiseisvate tantsunumbrite esitamine. Olulise tunnusejoonena märgiti ka, et lavastajad töötavad **amatöörtantsijatega**, kes osalevad protsessis **vabatahtlikkuse alusel**, samuti, et tantsupeo etendus toimub **ühel kesksel väljakul** ning korraga esineb **mastaapne hulk tantsijaid**.

Arutelus rõhutati ka **põlvkondlik sidusust** kui eraldiseisvat olulist väärtust, mis tagab tantsupeotraditsiooni ja kogemuse põlvest põlve talletumise. Leiti, et üldtantsupidudel **peaksid seega olema täiskasvanute rühmade kõrval esindatud ka laste- ja noorte rühmad**.

Teiste **tantsustiilide ja žanrite kasutamise küsimuses** olid arvamused mõnevõrra lahknevad. Kokkuvõttes leiti, et nende kasutamine võib olla (ka üldpeol) lubatud. Samas peab taoliste elementide kasutamine olema seotud etenduse kunstilise kontseptsiooniga ning nende kasutamine ei tohi muutuda domineerivaks.

Ühistegevuste/ kõrvalürituste (nt puude istutamine) puhul leiti, et tegemist on olulise lisameediumiga, mis aitab põhisõnumit võimendada ja ühiskonda laiemalt kõnetada. Veidi vastakad olid arvamused selle osas, kas see peaks eraldiseisva tunnuseks olema välja toodud. Pigem jõuti järeldusele, et nende kasutamine peab olema mõtestatud ning olema selgelt seotud lavastuse kontseptsiooniga.

Järgnevalt keskenduti intervjuude põhjal kõige rohkem lahkavaru tekkinud küsimustele. Näiteks arutleti pikemalt **Eesti rahvatantsuliikumise arengueesmärkide teemal**. Peamiseks küsimuseks oli, kas rahvatantsuliikumine vajab selgemini sõnastatud arengueesmärke, samuti kas rahvatantsuliikumine on hetkel liiga tantsupeokeskne ning vajab tantsupidudevaheliseks perioodiks keskeid sihte. Probleemina toodi välja, et hetkel on arengueesmärgid väga üldsõnalised ning et igapäevategevused pole nendega otseselt seotud. Leiti, et suuresti on probleem selles, et rühmajuhid ei ole arengukavaga tutvunud.

Vaidlust tekitas ka nägemus, millist tüüpi arengueesmärke oleks vaja seada. Näiteks, kas tantsijatele on vaja korraldada tantsupidudevahelisel perioodil lisaüritusi, organiseerida juhendajatele rohkem koolitusi vms. Kokkuvõttes leiti, et olulised tantsupidude vahelised sündmused on küll olemas, aga need on n.ö keskses sündmustekalendris kirjeldamata. Tõstatati ka küsimus, kuidas peaks tegelema nende rühmadega, kes tantsupeole ei pääse ning kuidas hoida nende motivatsiooni. Otseselt lahenduseni fookusrühma käigus ei olnud eesmärk jõuda, küll aga arvati, et teemaga peaks edasi tegelema.

Intervjuudest ilmnis probleemina, et **tantsupeo korraldajate/ juhtide järelkasvu kujundamine toimib ebasüsteemselt** ning on seetõttu päevakajaline. Fookusrühmas osalejad tõid välja, et viimaste tantsupidude eel on süsteemi ka arendatud ning see on toimunud päris hästi. Konsensuslikult arvati, et edasi oleks vaja kirja panna, millised eeldused/kriteeriumid peavad olema täidetud neil, kes soovivad tantsupidu juhtida (soovivad olla assistendid, liigijuhid, üldjuhid), kuna hetkel on tegu pigem kirjutamata reeglitega.

Eraldi arutati, mil määral peaks **üld- ja noorte tantsupidu erinema**. Näiteks, kas noorte tantsupeol võib olla laiem eksperimenteerimise ulatus ja mis osas konkreetset? Siin leiti, et noorte tantsupidu peaks samuti vastama tantsupeo põhitunnustele. Küll aga võivad noortepeo teema ja repertuaar noortepärasemad olla ning lavastuslike võtete ja repertuaarivaliku osas võib ka uuenduslikkust rohkem lubada. Kokkuvõttes leiti fookusrühmas, et noorte tantsupidu peab olema siiski üldpeo järjepidevuse kandja. See tähendab, et ta peaks lapsi ja noori ette valmistama üldpeo „näo“ ning korralduse asjus.

Osalejatele pakkus mõtlemisainet küsimus, kas **tantsupidusid on tänasel päeval liiga palju ja kas kõiki tantsupidude-laadseid pidusid võib nimetada tantsupidudeks**. Nenditi, et üld- ja noortepidude toimimist on tänasel päeval rohkem kontrollitud, ülejäänud peod aga kujunenud pigem alt-üles (ELTSA keskendub seega kitsamalt üld- ja noorte tantsupeole, ERRS toetab ülejäänud algatusi laiemalt). Arutleti, kas tänase ressursivähesuse juures on selliseid „tantsupidusid“, millega ERRS/ELTSA seotud ei peaks olema ja mida ei peaks näiteks ka riigi poolt toetama. Kõlama jäi seisukoht, et **pidude paljus ja mitmekesisus on pigem hea** – kuna on osalejaid ja huvilisi, siis järelikult on need ka

vajalikud ning need pakuvad tantsijatele lisavõimalusi esinemisteks (eriti neile, kes tantsupeoprotsessiga seotud ei ole). Inimressursi mõttes on pidusid keeruline ka oma tähtsuse mõttes eristada, kuna kõik valdkonnaga seotud inimesed on ühel või teisel moel enamike suuremate pidude korraldamisega seotud ka siis, kui nt ELTSA ametlikult seda ei ole. Edasist kokkulepet vajab küsimus, kas „tantsupeo“ formaadi peaks kuidagi patenteerima, s.t peod, mida tohib nimetada „tantsupidudeks“ peavad vastama konkreetsetele tunnustele.

Intervjuudes leidis probleemse aspektina korduvalt mainimist **tantsupidudele pääsejate valikuprotsess**, s.t kas tantsupeole peaksid pääsema näiteks kõik, kes repertuaari ära õpivad või on õigustatud praegune konkursisüsteem, nii et peole pääsevad vaid parimad. Suhteliselt üksmeelselt on arutelus osalejad nõus, et kvaliteedikontroll läbi ettetantsimiste peab siiski olemas olema ning valikuprotsess säilima.

Üks teema, millele eraldi keskenduti, puudutas tantsupeojärgset **tagasisidestamise ja analüüsi ebasüsteemsust**. Oldi nõus, et süsteemse tagasiside kogumise ja selle mõtestamise järgi on vajadus olemas. Seni on toimunud teatav tagasisidestamine lavastusliku meeskonna sees, samas on see keskendunud rohkem etenduse kunstilisele poolele. Suurem probleem on rühmajuhtidele tagasiside andmine, mida tänasel päeval praktiliselt ei tehta. Ühiselt leiti, et vaja oleks välja töötada tagasisidestamisesüsteem, s.t mis eesmärgil ja kellelt tagasisidet küsida ning kuidas seda edastada nii, et see annaks sisendi järgmiseks tantsupeoprotsessiks.

Intervjuudest tuli mitmel juhul välja, et tantsupeo repertuaari peetakse kohati liiga raskeks. Sellega seoses tekkis küsimus, kas koreograafia ja lavastusega peaks lähtuma rohkem reaalsest tantsijate tasemest, või vastupidi, tantsija taset peaks kujundama vastavalt lavastuse ideele ja tantsudele. Otseselt probleemiks seda fookusrühmas ei peetud. Pigem leiti, et tegemist tasakaalu otsimise kohaga. Esile toodi tantsupeo hariv ja arendav roll, mistõttu peeti loomulikuks, et igal peol on mingi (rohkem) pingutust eeldav osa.

Viimase teemana käsitleti **juhendajate, tantsujuhtide ja lavastajate taseme ebaühtlust**. Juhendajate ja tantsujuhtide osas leiti, et tase jääbki ebaühtlaseks ning sellega tuleb järjepidevalt tegeleda. Arutati ning jäi lahtiseks, kas olemas peaks olema kvalifikatsiooni või tasemete kirjeldus, et nii tantsijal kui ka juhendajal oleks nägemus oma tasemest ning mida oleks vaja osata, et liikuda järgmisele astmele. **Lavastajate oskuste-teadmiste küsimuses otsest probleemi ei nähtud.** Tõdeti, et üldpeo meeskonnad ei tohiks olla liiga Tallinna-kesksed, et kompetents tekiks ka mujal ning kindlasti on väiksemad tantsupeod järelekasvu mõttes olulisemad.

Fookusrühma arutelu lõpus soovitati välja selgitada olulisemad teemad, mis rahvatantsuliikumist ja tantsupeoprotsessi käesoleval ajal puudutavad ning millega esmajärjekorras tegelema peaks. Selleks paluti igal osalejal panna kirja tema jaoks olulisim probleem või väljakutse, millega rahvatantsuliikumine tänasel päeval kokku puutub. Individuaalselt koostatud probleemikirjeldused koguti kokku, grupeeriti ning osalejatel paluti nende tähtsust hinnata vastavalt rohelise (tähtis) või punase märgiga (vähetähtis). Ülesande tulemusel tekkis **kolm peamist teemaderingi**: 1) rühmajuhtide taseme, järelekasvu ja motiveerimisega seonduv; 2) peojärgse tagasiside andmise, koostöö ja suhtlemisega seonduvad probleemid ning 3) rahvatantsuliikumise arengueesmärkide seadmise ja sõnastamisega seonduv. Tegemist ei olnud lõpliku otsuse kujundamisega, milliste teemadega ja millises järjekorras peaks tegelema. Pigem oli tegemist indikatsiooniga valdkonnas aktuaalsematest teemadest või probleemidest, millele tuleks kindlasti uuringu järgmistes faasides tähelepanu pöörata.

2.4. Veebiküsitlus

Veebipõhine ankeetküsitlus viidi rahvatantsijate ja juhendajate seas läbi 14.04.-01.05.2016.a.

Veebiküsitluse eesmärk oli välja selgitada, millised on rahvatantsuga tegelevate või sellega tegelenud inimeste arvamused ning hoiakud selle osas, millised tunnused on tantsupeotraditsiooni juures olulisemad. Samuti, kui hästi toimib tänasel päeval tantsupeoprotsess ning kuivõrd toetab senine korraldus tantsupeotraditsiooni edasi kestmist.

Eraldi kokkuvõtte veebiküsitlusest on lisas 3.

Veebiküsitluse aluseks olnud ankeet asub lisas 4.

2.5. Rahvatantsumentorite aruteluseminarid

Rahvatantsumentorite aruteluseminari käigus sooviti läbi diskussiooni saavutada kokkulepe tantsupeoprotsessi olulisemate tunnuste küsimuses ning erinevate osapoolte rollides. Seminari sisendiks oli suuresti analüüsi varasematest etappidest kogunenud info: intervjuude, fookusrühma ja veebiküsitluse tulemused.

2.5.1. Esimene aruteluseminar

Arutelu käigus keskenduti järgmistele küsimustele:

- Millistes küsimustes on rahvatantsumentorid konsensuslikul arvamusel?
- Mille asjus on vaja lisaarutelu?

Seminar toimus **töötoa formaadis**. Ürituse **esimeses osas** arutleti **nelja peamise väärtuskategooria** teemal, **hõlmates järgmisi alateemasid:**

1. Regionaalne esindusprintsip *versus* tantsuoskusel põhinev konkurents;
2. Põlvkondlik ja erinevate rühmaliikide esindusprintsip *versus* tantsuoskusel põhinev konkurents;
3. Tantsupeo uuenduslikkus *versus* konservatiivsus, traditsioonilisus
4. Kunstiliselt kõrgetasemeline etendus *versus* festivalilik meelelahutus.

Töötoa **teises osas** hinnati, millised tantsupeo tunnustest vajavad enim edasist arutelu ja/või senise praktika ümberkorraldust. Viimasel osas arutleti tantsupeoprotsessiga haakuvate olulisemate probleemkohtade üle, mille tulemusel tekkis arusaam probleemiasetusest ja võimalikest lahendussuundadest.

I OSA

Seminaril osalejad jagunesid nelja gruppi ja iga rühm sai endale ühe katusteema. Alguses tegelesid teemaga kõik individuaalselt, millele järgnes arutelu grupis. Küsimused, millele keskenduti olid:

- Millised on teema/ tunnusega seotud takistused?
- Kelle roll võiks olla tunnuse arendamine?
- Kas tunnusega peaks tegelema tantsupidudevahelisel perioodil?
- Lisaks paluti nimetada ideid, kuidas tunnust tantsupeoprotsessis hästi esile tuua.

I teema: rahvatantsuga tegelejate ja üldtantsupeo osalejate piirkondlik/regionaalne hõlmatus

- a. Tantsupeoga seotud üritused peavad senisest enam toimuma väljaspool Tallinna
- b. Kõik olulisemad Eesti piirkonnad peaksid olema üldpeol osalejate seas esindatud
- c. Välis-eesti rühmad peavad üldpeol saama osaleda teiste rühmadega võrdsetel tingimustel

Esmalt leiti, et üldpeoga seotud laiemale auditooriumile suunatud **piirkondlikke ühisüritusi võiks olla rohkem** – see aitab levitada tantsupeo sõnumit. Oluline seejuures, et nende ühisürituste kontseptsioon **haakuks üldpeo enda sõnumi ja ideega**. Lisaväärtuslike sündmuste idee on konkreetset pidu reklaamida ja sellega kaasa tõmmata. Kandev roll on ELTSAI koostöös ERRSiga ja maakondlike ühendustega. Ühtlasi leiti, et tantsupidudevahelisel perioodil ühisürituse korraldamisega aktiivselt tegelema ei pea. Küll aga soovitati eeskujuna võtta Folklandiast, mis on hea võimalus tantsijaid ühisürituse kaudu kokku tuua ja motiveerida.

Valdav arvamus oli, et üldpeol peaksid esindatud olema **kõik Eesti piirkonnad** („piirkonna“ mõistet siinjuures ei täpsustatud) üldtantsupeole saamisel tuleks arvestada peale tantsuoskuse seetõttu ka piirkondliku esindatuse printsiipi. Oluline on seejuures kokku leppida, mida mõistakse „piirkonna“ all (arutelu käigus keskenduti valdavalt maakonnale). Leiti, et teadlikult peaks olema välistatud olukord, et mõni piirkond jääb tantsupeol päris esindamata (kusjuures see ei tohiks tuleneda sellest, et mõnele rühmale tehakse tantsuoskuste osas n.ö mööndusi, kuivõrd see jätab omakorda tugevamatele gruppidele ebaõiglase tunde). Kokkuvõttes arvati, et mõistlik on reeglitesse sisse kirjutada, et tantsuoskuse kõrval arvestatakse ka piirkondlikku esindatust.

Ideena käidi välja, et **organiseerida võiks rohkem piirkondlikke pidusid**, mis on samas maakonnaülelised (nt panna kaks maakonda koos tantsima). See aitaks kokku tuua erinevate maakondade tantsijaid, nende tantsuoskusi võrrelda ja seeläbi ka ühtlustada.

Leiti ka, et **maakondlike ühenduste roll võiks olla senisest paremini sisustatud**, m.h võiksid nad tegeleda sellega, kuidas rahvatantsu kohalikul tasandil arendada, milliseid koolitusi piirkonnas tegutsevatele juhendajatele vaja oleks jne.

Välis-eesti rühmade osas oli üldine arusaam, et nende kaasatust ja osalust tantsupeoprotsessis tuleks senisest teadlikumalt toetada. Nähti, et side nende rühmadega ei ole tänasel päeval hea ning puudub süsteemsem ülevaade, kus (aktiivsemalt) tegutsetakse. Samuti nõustuti, et välismaa rühmadel ei ole võimalik saavutada sama taset, kuna neile ei ole võimalik pakkuda sel määral koolitusi. Samuti on nende võimalused piiratumad rühmade komplekteerimisel. Ettepanek oli seega, et need rühmad ei peaks konkureerima Eesti rühmadega samal tasemel ning et neil võiks etendusel olla eraldi blokk.

II teema: rahvatantsuga tegelejate ja üldpeol osalejate vanuseline/ põlvkondlik esindatus

- Üldpeole pääsemisel tagatakse, et esindatud on erinevad rühmaliigid
- Kõik olulisemad vanusegrupid peaksid olema üldpeol osalejate seas esindatud, hoolimata nende tantsuoskuse tasemest
- VÕI erinevad vanusegrupid on üldpeol esindatud vaid siis, kui seda eeldab tantsupeo kontseptsioon

Arutelu käigus juhiti tähelepanu, et ennekõike vanemad inimesed vajavad olmetingimuste tagamisel lisatähelepanu, mistõttu võib nende kaasamine üldpeo protsessi olla raskendatud. Seega, kui nad üldpeole otsustatakse kaasata, tuleb nende tervislike ja füüsiliste vajadustega kindlasti eraldi tegeleda.

Üldine seisukoht oli, et tantsuoskus peab kõigil üldpeole soovijatel siiski olemas olema, s.t et vanuseline esindatus ei tohiks tulla tantsuoskuse arvelt.

Seminaril osalejad tõdesid, et ennekõike **eakamate** tantsijate kaasatus võiks **sõltuda üldpeo kontseptsioonist**. Täiendavat kokkulepet vajab küsimus, kas lähteülesandes võiks olla tingimus, et üldpeo kontseptsioon peaks toetama erinevate/teatud vanuserühmade (või rühmaliikide) kaasatust peole. See tähendab, et rühmaliikide lavastuses kasutamise valik ei peaks olema täiesti kunstilise juhi/pealavastaja suva. Näitena toodi, et rolli mõttes sobib eakatele väga hästi pärimustants.

Nooremate vanuseklasside kaasamise teemal probleeme otseselt ei nähtud - üldises arutelus jäi nende kaasatuse suurendamine pigem tahaplaanile. Kokkulepe tuleks aga leida üldpeole kaasatavate nooremate vanuserühmade määratlemise küsimuses.

Leiti ühiselt, et eakad, kes enam tantsida ei suuda aga kes on endiselt motiveeritud ja rahvatantsuga tegelemisest huvitatud, **peaksid tantsupeoprotsessi olema kaasatud muul moel**, nt vabatahtlikena peo korraldamisel, lavastuse osana tribüünidel vms. Oldi pigem üksmeelel, et selline lähenemine peaks toetama kindlasti kontseptsiooni ennast.

Lisaks arvati, et eakate ja teiste selliste rühmaliikide osas, kes üldpeole (tavaliselt) ei pääse, peaks **teadlikult suurendama maakondlike pidude rolli** – selle korraldamine peaks olema aga senisest teadlikum ning maakondlikud peod peaksid olema selgelt tantsupeoprotsessi osad.

Peamine vastutus antud küsimusega tegelemisel lasub ELTSA-l, üldpeo kunstilisel juhil ja kunstilisel toimkonnal, aga ka mentoritel ja juhendajatel. Senisest suuremat rolli võiks näha ka vabatahtlikel.

III teema: üldtantsupidu kui kunstiliselt kõrgel tasemel etendus või festivali-laadne meelelahutus

- Üldpeo etendus toimub ühel peamisel tantsuareenil, mitte erinevates kohtades
- Üldpeole pääsemise aluseks on tantsuoskus ja selle põhjal kujunev pingerida
- Üldpidu põhineb ühiskondlikult olulisel teemal/sõnumil
- Üldpeo etenduse kaudu jutustatakse terviklik lugu, mitte ei esitata üksikuid tantse

Võrdlemisi üksmeelselt arvati, et üldtantsupidu iseloomustav väga oluline märksõna on kvaliteet. Samas leiti, et kvaliteet ei pea välistama etenduse meelelahutuslikkust ja et kahte aspekti annab edukalt siduda.

Üksmeel oli ka küsimuses, et üldpidu peaks aset leidma ühel kesksel tantsuareenil, mitte hajutatuna mitmes kohas. Siin on oluline kommunikatsioon, et selline koht (Kalevi staadioni näol) on olemas koos vajalike tehniliste ja logistiliste lahendustega. Oluline roll on siin Kultuuriministeeriumil, Tallinna linnal ja ELTSA-l.

Pooldati, et üldpeole pääsemise aluseks peab olema tantsuoskus ja selle põhjal kujunev pingerida. Samas toodi olulise probleemkohana välja, et tantsuoskuse hindamine ei tugine täna objektiivsetel hindamiskriteeriumitel. Nõuded ei ole hetkel selgelt sõnastatud ja ühtselt arusaadavad, mistõttu ei toimu nende rakendamine hindajate poolt ühtemoodi. Lisaks ei aita kriteeriumid hinnata neid oskusi, mida tantsupeol tegelikult vaja on.

Hindamisega seoses jõuti lisaks seisukohale:

- Et hindajad peaksid ülevaastustel hindama korraga ainult ühte rühmaliiki;
- Et hindamiskriteeriumid peavad olema eelnevalt teada ka rühmadele;
- Tantsuseaded ei tohiks (oluliselt) muutuda enam sellest hetkest alates, kui ülevaastused algavad;
- Ühte rühma peab hindama vähemalt kolm hindajat;
- Pärast ettetantsimist peab rühmale andma tagasisidet, mis oleks objektiivne, sisukas ja pakuks õppimismomenti.

Leiti, et täiendavat arutelu ja kokkulepet vajavad veel järgmised küsimused:

- Kuidas peaks olema sõnastatud hindamiskriteeriumid, et need oleksid ühtselt mõistetavad, muudaksid hindamisprotsessi läbipaistvamaks ja võimaldaksid sisulisemalt hinnata rühmade sooritust. Selge(ma)d nõuded võimaldaks anda rühmale ka objektiivset tagasisidet soorituse kohta.
- Kuidas tagada, et hindamisel oleks vähemalt kolm neutraalset hindajat? Kes need olema peaks?
- Kuidas oleks võimalik ülevaastuste korraldust muuta, et need ei oleks ajaliselt niivõrd pika perioodi peale „venitatud“, mis paneb rühmad ebavõrdsesse seisusse.
- Kuidas tõsta juhendajate kvalifikatsiooni ja suurendada nende võimekust ning motiveeritust nii enda kui ka rühma arendamisel?
- Kategoriseerimine - kas seda teha ja milline peaks olema selle korraldus (vt ka III osa punkt 4)?

Seminaril osalejad pooldasid nägemust, et üldpidu peab põhinema ühiskondlikult olulisel teemal/sõnumil. Siin oli arutelul osalejate arvates oluline jälgida, et sõnum/teema säilitaks aktuaalsuse kogu peoprotsessi jooksul ehk kõnetaks ka siis, kui pidu lõpuks kätte jõuab. Peamist rolli nähti siin pealavastajal ja tema meeskonnal.

Eelnevaga seotult pooldati üldpeo etendusega tervikliku loo jutustamist, mitte üksikute tantuse esitamist. Samas peaks mõtlema, kuidas võimaldada teatud „vanade numbrite“ näol nii tantsijatele kui ka publikule äratundmisrõõmu.

Leiti, et täpsustamist vajab lavastajate järelekasvu korraldus. Ehk kuidas toimub pealavastajaks saamise potentsiaaliga isiksuste teadlik ja võimalikult varajane märkamine ja protsessi kaasamine (nt liigijuhina). Peamist rolli nähti siin ERRS-il, mentoritel ja ELTSA-l.

Nõustuti, et vajadus oleks oluliselt suurendada Eesti rahvatantsu õpetamise kohustusliku osa mahtu TLÜ-s ja Viljandi Kultuuriakadeemias tantsukunsti erialadel. Samuti peaks tugevam olema tantsupeo korraldamise metoodiline õpe. Siin on tarvis tugevasti survet avaldada (eestvedajateks saaksid olla ERRS ja ELTSA).

IV teema: Üldtantsupeo konservatiivsus ja traditsioonilisus versus uuenduslikkus, avatus ja noortepärasus

- a) Üldpeo muusikana kasutatakse Eesti rahvamuusikat või selle töötlust, teisi muusikastiile ja –žanreid pigem ei kasutata
- b) Tantsud põhinevad Eesti rahvatantsu põhisammustikul, teisi tantsustiile ja –žanreid pigem ei kasutata
- c) Tantsijad kannavad autentseid Eesti rahvarõivaid, mitte stiliseeritud rahvarõivaid või muid kostüüme

Arutelu käigus jõuti ühisele arusaamale, et Eesti rahvatantsu muusika ja selle töötluste kõrval võib üldpeol kasutada ka autoriloomingut. Samas vajab edasist kokkulepet, kas rahvatantsumuusika (ja selle töötluste) ning autoriloomingu osakaal peaks olema mingil moel määratletud.

Kollektiivselt nähti peamise probleemina muusikute ja koreograafide koostöö vähesust. Arvati, et koostöö arendamisel peaks peamist rolli kandma ERRS ja ELTSA (tellides tantse ja lugusid, tuues osapooli kokku, koolitades jne). Lisaks on roll veel tantsuloojatel, peo kunstilisel toimkonnal ja heliloojatel. Oldi arvamusel, et koostöö arendamine peaks kindlasti olema pidev protsess, s.h läbi koolituste ja konkursside.

Võrdlemisi suuri eriarvamusi põhjustas küsimus, mil määral peavad üldpeo tantsud põhinema Eesti rahvatantsu põhisammustikul ja selle edasiarendustel ning kas oleks vaja/võimalik seada piir, mis ulatuses võib üldtantsupeo repertuaari minevate tantsude põhisammustikku muuta. Osalt oldi seisukohal, et arendused (mida on plaanis võtta üldpeo repertuaari) tuleks eelnevalt kokku leppida ja tõdeti, et head kokkuleppemehhanismi tänasel päeval loodud ei ole. Teisalt oldi arvamusel, et tantsupidu peab põhinema pigem autoriloomingul ja piiranguid ning kriteeriume siin seada ei ole võimalik. Seega antud küsimuses on vaja eraldi kokkulepet. Samuti tuleks mõelda, mis (ja mil määral) on UNESCO jaoks kaitsmist väärt.

Oldi üheselt nõus, et kohapealsete koolitustega peab tegema pidevalt ka tantsupidude vahelisel perioodil. Lisaks toodi välja, et koolituste sisu varieerub. Tarvis on kokkulepet, millised metoodilised lähenemised tuleks koolitustel aluseks võtta. Olulist rolli selles küsimuses täidavad ERRS, mentorid, tantsuloojad, tantsuõpetajad ja koolituskeskused.

Seminaril osalejad jagasid seisukohta, et tantsijad peaksid üldtantsupeol kandma autentseid (mitte stiliseeritud) rahvarõivaid. Ühtviisi nõustuti, et kuna kvaliteetsed rahvariided on väga kallid, siis on nende rühmale valmistamiseks/ostmiseks vaja pakkuda teatavat rahalist tuge. Samuti oldi nõus, et levitada tuleks infot selle osas, kust kvaliteetseid rahvarõivaid tellida / osta saab. Kandvat rolli nähti

siin taaskord ERRS-il, kes peab antud teema osas koostööd tegema Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu ja tantsuõpetajatega.

Nõustuti, et ERRS-is peaks olema rahvatantsude erinevaid seadeid koondav kogu, kus on võimalik neid vaadata-kuulata. Samuti peaks ERRS suutma pakkuda tuge selle osas, millised võiksid olla muud infoallikad (nt pärimusmuusika osas saab koostööd teha nt Viljandi Kultuuriakadeemiaga).

Ideena käidi välja, et tantsupeo nädalal võiks avalikus linnaruumis olla suured ekraanid, mis tutvustaksid inimestele rahvakultuuri: rahvatantsu, tantsupidu, näitaksid ülekandeid tantsupeolt jne.

II OSA

Seminaril osalejad hindasid arutelu käigus alltoodud tantsupeoprotsessi tunnuste puhul, **mil määral vajab nende korraldus täiendavat arutelu ja/või on tarvis tunnust muuta.**

Hindamine ja arutelu leidis aset **järgmiste tunnuste** lõikes:

- Repertuaariseminarid
- Ülevaatused
- Proovinädal
- Rongkäik
- Tule toomine
- Autorite ja korraldajate tänamine
- Lõpumars
- Publiku kaasamine tantsupeo etendusse
- Elava muusika kasutamine

Eraldi üldtantsupeo tunnusena **lisandus arutelu käigus „liigipõhine tegevus“.**

Kõige suuremat arutelu ja/või tunnuse ümberkorralduse vajadust tajuti ülevaatuste, autorite ja korraldajate tänamise, repertuaariseminarid ja liigipõhise tegevuse korraldamise osas. Väiksemat muutuse vajadust nähti tuletoomise, publiku kaasamise, elava muusika kasutamise ja veelgi vähem proovinädala korralduse juures. Muutuse vajadust ei nähtud rongkäigu ja lõpumarsi korralduse osas.

III OSA

Viimases blokis arutleti intervjuude, fookusrühma ning küsitluse põhjal kõige rohkem vastakaid arvamusi esinenud tantsupeoprotsessi küsimuste üle. Debati mõte oli leida ühine visioon võimalikest arutelu suundadest ja pakkuda probleemidele konkreetseid lahendusi.

- a) **Autorite, korraldajate tänamine** - kuidas tõsta kunstilise meeskonna nähtavust nii, et tänamine ei oleks pealtvaatajatele igav?

Arutelu tulemusel tehtud ettepanekud:

- Tantsupeoga seotud **kommunikatsioonis peaks rohkem keskenduma liigijuhtidele**. Enne pidu tuleks teha strateegilise kommunikatsiooni (meedia-) plaan, mis näiteks annaks suuniseid enne pidu meedias arvamuskirjelduste avaldamiseks (kes, millal?). Meediaga

suhtlevatele isikutele tuleks pakkuda ka meediakoolitust. Peamine roll on kultuuriministeeriumil ja ELTSA-l;

- Tantsupeo etenduse tänamise/ pärjamise episood tuleks **muuta lühemaks** ja suurtel ekraanidel **nähtavamaks**, et pealtvaatajad sellest paremini osa saaks.

b) Repertuaariseminaride korraldus

Arutelu tulemusel tehtud ettepanekud:

- Juhendamisel tuleks rohkem kasutada tantsude autoreid, et liigijuhi tõlgendusruum oleks väiksem;
- uued tantsud peaksid tagasiside saamiseks olema eelnevalt publiku ees läbi proovitud;
- Seade loomiseks antakse tellimus mitmele inimesele, millest lavastusgrupp valib seejärel sobivaima;
- Seminariperiood peaks olema pikem;
- Paralleelseid seminare ei tohiks teha, seminare peaks olema rohkem, piirkondi samas aga vähem (näiteks 4);
- Repertuaariseminaris peaksid kohal olema nii autor, lavastaja kui ka juhendaja;
- Algajatele tuleks korraldada eraldi eelseminar või sessioon põhisõnavara omandamiseks.

c) Ülevaatuste korraldus

Arutelu tulemusel tehtud ettepanekud:

- Kahe ülevaatusel võiks kaaluda ühe korraldamist, et hoida kokku raha ja aega. Siiski – see ettepanek vajab edasist arutelu, kuivõrd teine ülevaatus annab praeguses korralduses lavastuslikud suunised;
- Hindajaid peab olema vähemalt kolm. Mõlemal ülevaatusel võiks hindajatena kasutada mentoreid. Lisaks pakuti, et hindajateks võiksid olla ka lavastusmeeskonna liikmed;
- Oluline on kinni pidada printsiibist, et oma rühma ei tohi hinnata;
- Paralleelülevaatusi korraldada ei tohiks;
- Üks mentor peaks läbivalt vaatama ühte rühmaliiki, mis annab liigis tantsivate rühmade tasemest parema ettekujutuse ja võimaldab neid seetõttu objektiivsemalt hinnata;
- Lavastaja ei tohiks tantsu väljakul üldjuhul enam muuta või peaks seda tegema minimaalselt. Eelistatavalt peaks kõik olema paigas repertuaariseminariks.

d) Kategoriseerimine – selle roll ja eesmärk

Arutelu tulemus:

- Eriarvamusele jäädi küsimuses, kas kategoriseerimine on stiimuliks või mitte. Leidus neid, kes arvasid, et kategoriseerimine pakub juhendajale ja rühmale motivatsiooni harjutada rohkem ning annab võimaluse võtta parimatest eeskuju. Samas oli ka neid kes arvasid, et kategoriseerimine ei motiveeri ega anna rühmale ega juhendajale midagi juurde.

- Ühiselt leiti, et kategoriseerimise korralduses peaks olema loodud paremad seosed näiteks juhendajatele stiimulite loomisega. Leiti ka, et selles küsimuses sõltub palju kohalikest omavalitsustest. Küll aga võiks juhtrolli sel teemal võtta ERRS.
- Eraldi küsimusena tõusetus juhendajate kutse tase. Edasist arutelu ja kokkulepet vajab juhendajate motiveerimine, et nad taotleksid kõrgemat kvalifikatsiooni.

e) Tagasiside küsimise korraldus

Üksmeel oli selle osas, et:

- Ettetantsimiste järel on oluline anda rühmajuhile sisukat tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta;
- Et sisukat tagasisidet anda, on vaja sõnastada ja eelnevalt kokku leppida selged hindamiskriteeriumid;
- Eraldi tuleb välja töötada süsteem, kuidas koguda tantsijatelt tagasisidet peo kohta. Näiteks pakuti, et see saab toimuda kirjaliku standardse küsimustiku täitmisega. Vastutajad on ELTSA ja ERRS.

2.5.2. Teine aruteluseminar

Seminaril keskenduti kahele peamisele teemale:

- 1) **Tantsurühmade (s.h juhendajate) motivatsiooni- ning hindamissüsteem**, m.h kuidas tunnustada parimaid rühmasid ja soodustada nende arengut, kuidas korraldada hindamissüsteem nii, et see toimiks võimalikult läbipaistvalt ja pakuks rühmadele õppimisvõimalust.
- 2) **Eesti rahvatantsu tunnused ja tantsupeo muusikaline valik**, m.h mis on tantsupeo traditsiooni säilitamise seisukohast olulisim ja millest peaks tantsupeo lavastamisel lähtuma.

Seminari käigus arutati ja otsustati järgmist:

1. **Mil määral olete nõus lahendusega, et kategoriseerimist edaspidi ei toimu, kuna mõistlikke stiimuleid/väljundeid ei ole võimalik sellega hetkel siduda ja korraldus nõuab palju ressursse.**

Enamik seminaril osalejatest oli väitega nõus. Nõustuti, et tänasel päeval kategoriseerimise süsteem hästi ei toimi. Teatud juhtudel kasutatakse kategooriat (mõnedes KOVIDes) küll toetuse/tasu maksmisel, samas puudub ülevaade, kus seda täpselt kasutatakse ja kui suured toetused on. Arvati, et kategoriseerimist on praegusel kujul raske ühildada tantsupeo ülevaatustega, kuna tantsupeo repertuaari tundmine ei pruugi näidata tantsu(tehnilist)oskust tervikuna, millele tuginedes tuleks anda aga kategooria.

Eraldi arutati võimalust jätta kategoriseerimine alles nendele gruppidele, kes soovivad seda vabatahtlikult. Diskussiooni lõpuks leiti, et vabatahtliku kategoriseerimise süsteemi ülesehitamine ja

toimivana hoidmine eeldab olulist ajalist ja rahalist panust. Investeering ei oleks mõistlik sest teada ei ole täpne huvi ja vajadus sellise süsteemi järgi.

Arutelu tulemusel otsustati, et kategoriseerimist tulevikus ei korraldata. Rühmadele, kellele kategooria omamine on seni olnud oluline (nt KOV toetuse saamiseks), töötatakse ERRS-i juhtimisel välja uued tunnustamise/tasustamise alused (nt juhendaja haridusel, kutsetasemel, staažil vms põhinevad), mis peaks ühtlasi soodustama juhendajate kvalifikatsiooni tõstmist ja arengut.

2. Mil määral nõustute, et peamiseks rühmade tunnustamise viisiks võiks olla tunnistuse/tänukirja andmine:

- iga liigi arvestuses 10 parimale rühmale tantsupeo üleriigilise pingerea alusel;
- igast maakonnast iga liigi arvestuses ühele parimale rühmale tantsupeo üldpingerea alusel.

Ettepanekuga oldi nõus. Lisaks toodi mitmel juhul esile, et tunnistusi võiks anda proportsionaalselt rühmaliigi suurusega. Pakuti ka, et maakonna parimad rühmad võiksid saada oma tunnistuse kätte maakondlikul tänuüritusel, et pakkuda senisest rohkem võimalust leida kohalike inimeste seas tunnustust ja tähelepanu.

Arutelu tulemusel otsustati, et tantsurühmade tunnustamiseks antakse tunnistus/tänukiri iga liigi arvestuses teatud arvule rühmadele tantsupeo üleriigilise pingerea alusel (kusjuures tunnistuste arv sõltub konkreetse peo rühmaliigi suuruselt) ning igast maakonnast iga liigi arvestuses ühele parimale rühmale tantsupeo üldpingerea alusel.

3. Millised võiksid olla muud võimalused tantsijaid/rühmasid ja juhendajaid motiveerida?

Näiteks on pakutud:

1. Anda tunnistus kõigile neile, kes tantsupeole pääsevad.
2. Teavitada KOV-i, MAK-e, OVL-e ja nende osas, kes pääsesid tantsupeole.
3. Anda tunnistus või tänukiri juhendajatele, kel pääseb kolm (või viis) rühma peole.
4. Midagi veel?

Seminaril osalenud arvasid, et kõikidele tantsupeole pääsenud rühmadele tunnustust anda ei ole vaja. Ka nende juhendajate tunnustamist, kel pääseb peole teatud arv rühmasid, peeti pigem võimaluseks kui reeglilik. Võrdlemisi üksmeelselt nõustuti, et KOV-e, MAK-e ja OVL-e peaks teavitama nende rühmade osas, kes peole on pääsenud. Lisaks pakuti, et võiks korraldada näiteks õppereisi parimatele rühmadele/juhendajatele. Toodi ka välja, et tunnistusel saab kasutada erinevat sõnumit, mis jätkaks paindlikust küsimuses, mille eest konkreetselt osalejaid tunnustatakse. Olulise teemana tõstatati vajadus motiveerida neid rühmasid/juhendajaid, kes peole ei pääsenud. Lahendusena pakuti (nagu ka eelmisel mentorite seminaril), et neile võiks pakkuda võimalust tulla pidu vaatama või anda mõni roll peo korralduses.

Arutelu tulemusel otsustati, et kohalikele rühmadele on väga oluline tänukirja/tunnistuse andmine ning KOV-ide jt kohalike institutsioonide (nt MAK-id, OVL-id) teavitamine sellest, kes on peole pääsenud. Tähelepanu tuleb pöörata nende rühmade motiveerimisele, kes peole ei pääse ning leida tuleks võimalused neil muul moel osaleda peo korraldamisel.

4. Mil määral nõustute, et rühmade hindamine eelproovis peaks olema korraldatud hindamislehe alusel, mida kohandatakse iga kord vastavalt peo repertuaarile?

Võrdlemisi üksmeelselt leiti, et hindamisleht koos selgete hindamiskriteeriumitega on vajalik, et hindamine oleks objektiivsem ja läbipaistvam. Samas oldi ka nõus, et hindamislehte tuleb kohandada vastavalt konkreetsele liigile ja peo repertuaarile.

Arutelu tulemusel otsustati, et eelproovide hindamisel tuleb kasutada eelnevalt avalikustatud hindamislehti, kus on kirjas, millistele hindamiskriteeriumitele tuginedes rühmasid hinnatakse. Hindamislehtesid kohandatakse vastavalt konkreetse liigi ja peo repertuaarile.

5. Mil määral nõustute, et rühma hindamine eelproovis peaks toimuma koostöös mentori(te) ja liigijuhiga, kes hindavad hindamislehel erinevaid kriteeriume ning mille alusel tekib ühine koondhinne?

Antud küsimuses oli kõige rohkem lahkavamat. Ühest küljest arvati, et mentorid peaksid olema hindamisprotsessi kaasatud, kuna nad saavad hindamise oma ekspertarvamusega panustada. Teisalt leiti, et hindama peaksid ainult liigijuht ja selle assistendid, kuna mentor ei tunne piisavalt tantsurepertuaari (mistõttu peaks mentoritele jääma pigem vaatleja roll).

Arutelul osalejad otsustasid, et mentorid peaksid olema hindamisprotsessi ametlikult ja avalikult kaasatud. Nõustuti, et mentori roll hindamisel võiks olla seotud veidi erinevate (nt üldisemaid tantsuoskusi puudutavate) aspektide hindamisega. Arvamuste konflikti korral peaks olema liigijuhil hinnang ülimuslik, kuna tema hindab rühma tulenevalt konkreetse peo repertuaarist ning temaatikast.

6. Milline võiks olla mentorite roll hindamisel?

Kokkuvõttes toodi välja, et mentor peaks lisaks hindamisele aitama üldjuhti ja selle assistenti, olema nõustaja, jälgima keelekasutust jne.

7. Mil määral nõustute, et eelproovide hindamist viiakse läbi järgmiste põhikriteeriumide on alusel:

Kõik arutelurühmad olid toodud kriteeriumitega nõus, s.t et hindamise käigus peaks arvesse võtma:

- rühma tantsu tehnilist taset;
- rahvarõivaste kandmise oskust;
- rõivaste korrektsust ja autentsust;
- tantsu vastavust kirjeldusele;
- tantsu vastavust lavastaja nõudmistele (kusjuures nõustuti ka, et kui tantsu kirjelduse ja lavastaja nõudmise vahel on konflikt, siis jääb peale lavastaja kohandus);
- esinemiskultuuri.

Arvati veel, et lisaks tantsu tehnilisele oskusele peaks eraldi hindama ka **tantsu kunstilist taset ehk väljendusoskust, tantsust tulenevat emotsiooni edastamist ja tantsu sisulise esituse oskust.**

Samuti märgiti, et hindama peab ka rühma valmisolekut muudatusteks. Eraldi arutati, kas näha peaks olema ka eelmise hindamise tulemus. Viimase osas leiti, et see oleks siiski keeruline, kuna esimene eelproov on pigem nõustava iseloomuga ning hindamist (punktide alusel) sellisel kujul ei toimu.

Arutelu käigus jõuti kokkuleppele, et eelproovide hindamisel tuginetakse järgmistele põhikriteeriumidele: 1) tantsu tehniline tase; 2) tantsu kunstiline tase; 3) tantsu vastavus lavastaja nõudmistele; 4) tantsu vastavus kirjeldusele; 5) rahvarõivaste kandmise oskus, korrektsus, rõivaste autentsus; 6) esinemiskultuur.

8. Millised koreograafiad sobivad tantsupeole?

Seminaril osalejad tõid välja, et peo stsenaarium peab eelkõige olema rahvusliku suunaga ja koreograafiad peavad olema seotud lavastuse kontseptsiooni ning temaatikaga. Märgiti, et kasutama peaks eesti rahvatantse, rahvatantsu seadeid, sihttellimusega autoritantse ning kullafondi tantse, mida on läbi aegade esitatud. Tantsude valikul on oluline, et need oleksid väljakul kergesti lavastatavad ja et neid saaks tantsida rahvarõivastes. Eesti tantsu peamise tunnuseks märgiti seost põhisammudega. Lisaks märgiti, et repertuaaris peaks olema esindatud rütmiliselt erinevad tantsud. Seoses sama teemaga toodi välja, et vaja oleks soodustada muusikute ja koreograafide ühistööd, nt läbi ühisseminaride ja koolituste.

Kokkuvõttes oli enamik osalenutest seisukohal, et on võrdlemisi raske ette kirjutada, millised koreograafiad peavad olema tantsupeol esindatud. Pigem leiti, et see peaks jääma lavastaja südametunnistusele ning eeltoodud märksõnadele tuleb seetõttu suurt tähelepanu pöörata ideekavandi valikul.

9. Mil määral te nõustute, et tantsupeo repertuaari tantsud peaksid põhinema valdavalt eesti rahvatantsuseadetel ja sellel põhineval autoriloomingul?

Kõik rühmad nõustuvad ülaltoodud väitega. Rõhutatakse, et oluline on sõna „valdavalt“.

Otsustati: tantsupeo ideekonkursi juhendis peab olema kirjas ja tantsupeo ideekavandite hindamisel peab lähtuma põhimõttest, et tantsupeo repertuaari tantsud peavad valdavalt põhinema eesti rahvatantsuseadetel ja sellel põhineval autoriloomingul.

10. Mil määral te nõustute, et tantsupeo etenduse lavastamisel võib kasutada uuenduslikke lavastuslikke võtteid, eeldusel, et need ei muutu domineerivaks?

Kõik rühmad nõustuvad väitega eeldades, et uuendus(t)e kasutamine on põhjendatud ja seotud peo kontseptsiooniga.

Arutelu tulemusel otsustati, et tantsupeo ideekavandite hindamisel ja tantsupeo etenduse lavastamisel võib kasutada uuenduslikke lavastuslikke võtteid, eeldusel, et need on seotud lavastuse üldise kontseptsiooniga ning need ei muutu lavastuses domineerivaks.

11. Mil määral te nõustute, et tantsupeol kasutatav muusika peaks valdavalt koosnema eesti rahvamuusika seadetest ja Eesti autorite loomingust?

Seminaril osalejad nõustusid ülaltoodud väitega. Toodi välja, et eestipärane muusika soosib ka eesti tantsu kasutamist. Toonitati, et rõhk on sõnal „valdav“. Ühtsele seisukohale ei jõutud selles, kui palju täpselt see „valdav“ peaks tähendama (näiteks, kas 51 või 75%). Samas nenditi, et see eestipärase muusika osakaal võib erinevatel pidudel olla erinev. Leiti ka, et eesti rahvamuusika (ja selle seadete) kasutamise tingimus peaks olema konkursijuhendisse sisse kirjutatud.

Arutelu tulemusel otsustati, et tantsupeo ideekonkursi juhendis peab olema sees ja ideekavandite hindamisel peab lähtuma sellest, et tantsupeol kasutatav muusika koosneks valdavalt eesti rahvamuusika seadetest ja Eesti autorite loomingust.

3. Kokkuvõte

Analüüsist selgub, et rahvatantsuga tegelejad on oma vaadetelt ja väärtustelt võrdlemisi homogeensed. Paljuski toodi välja sarnaseid mure- ja mõttekohti. Vähem oli selliseid küsimusi, milles oldi täiesti erinevatel seisukohtadel. Alljärgnevalt on välja toodud peamised teemad, mis kerkisid üles nii intervjuude kui ka fookusrühma arutelus ning mis said kinnitust ka veebiküsitluse tulemusi analüüsides ja tantsupeo põhimõtteid-tunnuseid rahvatantsu mentoritega kokku leppides.

Üks peamiseid põhimõtteid, mis tantsupeost rääkides nii individuaal kui ka fookusrühma intervjuudes välja toodi, oli **väärtuspõhisus**. See tähendab, et tantsupidu peetakse oluliseks meediumiks, mis kannab edasi ajas kestvaid põhiväärtusi. Teisalt väljendati ootust, et tantsupeo väärtused peaks puudutama inimesi oma ajas ja etenduses jutustatava teema/loo kaudu. Kõnetama peaks väärtused uuringus osalejate arvates ka neid, kes rahvatantsuga otseselt seotud ei ole ning sellesse kogukonda ei kuulu. Väärtuspõhisus on seega katuspõhimõte, mis koondab enda alla kõik teised olulised tunnused. Kui analüüsi kvalitatiivsest osast see niivõrd silma ei paistnud, siis veebiküsitluse tulemustest on selgemalt näha, et väärtuspõhisust seostatakse eestluse ja eestlastega. Siit saab niisiis kinnitust juba varasemast tantsupidu käsitletud uuringust tehtud järeldus, et tantsu- ja laulupidu seondub tugevalt just rahvusliku identiteediga – selle vahetu väljendamise, hoidmise ja edasikandmisega. Oluline on märkida, et uuringus (s.h küsitluses) osalejad leidsid, et tantsupeo kaudu edastatav sõnum peaks lisaks eestlastele kõnetama ka Eestis elavaid teistest rahvustest inimesi.

Mitmel moel tõusetus **rahvatantsuga tegelevate inimeste tantsupeoprotsessi kaasatuse teema**. Ühelt poolt nähti tantsupeol rolli **põlvkondliku sidususe** tagajana. Tantsupeotraditsiooni kirjeldati kui kollektiivselt kogetavat sündmust, kuhu tulevad kokku erinevad põlvkonnad ja kus vanem põlvkond saab ühise tantsupeokogemuse abil anda edasi oma teadmisi ja kogemusi. Sellest tulenevalt leidis toetust põhimõtte, et tantsupidudele peaks olema kaasatud võimalikult palju erinevaid rühmalikke, mis peaks võimaldama seda ühist kogemust omandada¹. Arutelude käigus otsustati üldpõhimõtte, et üldpidudel on alati esindatud täiskasvanute segarühmad, naisrühmad ja võimleja rühmad, noortepeol aga lasterühmade liigid ja võimlejad. Memmede-taatide ja laste tantsurühmasid kaasatakse tulenevalt tantsupeo ideekavandist. Eraldi toodi välja, et eakamaid rahvatantsuhuvilisi saab kaasata ka muul moel tantsupeoprotsessi, näiteks vabatahtlikena.

Teiseks oluliseks dimensiooniks kaasatuse kontekstis oli **piirkondliku esindatuse printsiip**. Tantsupidu tajutakse kui kogu Eestit hõlmavat kogukondlikku sündmust, kus kõik elujõulised Eesti kogukonnad peaksid olema esindatud. Piirkondliku kaasatusega seoses märgiti, et kuigi tantsupeo etendused toimuvad Tallinnas, hõlmab (ja peaks ka edaspidi hõlmama) tantsupeoprotsess tervikuna kogu Eestit. Näiteks toimuvad üle Eesti eelproovid. Samuti aitab piirkondlikult rohkem tantsijaid kaasata asjaolu, et mitmed tantsupeo kõrvalüritused leiavad aset Tallinnast väljas.

Mõnevõrra rohkem eristuvad nägemused piirkondliku esindatuse põhimõtte saavutamise või rakendamise küsimuses. Kokkuvõttes jõuti kokkuleppele, et kõige paremini toimib praegune konkursisüsteem, kus peole pääseb kindel arv rühmasid ning kus eelproovide käigus selekteeritakse

---

¹ Ka veebiküsitluses oli üks kõige enam toetust leidnud väide, et „üldtantsupeol peaksid olema esindatud tantsijatena kõik põlvkonnad – lastest memmede-taatide rühmadeni“.

välja paremate tantsuoskustega rühmad. Samas leidis ka neid, kes arvasid, et praegune pingereal põhinev korraldus eelistab paratamatult suuremates-tugevamates keskustes tegutsevaid tantsurühmasid, põhjustades teatavat oskuste- võimaluste kihistumist ja demotiveerides Eesti äärealadel tegutsevaid tantsijaid.

Eraldi tuumikväärtusena kerkib esile tantsupeoga taotletav tantsuline ja muusikaline **professionaalsus ning kvaliteet**. See tähendab, et tantsupeoprotsess peab olema hariv ning arendav nii tantsijatele kui ka pealtvaatajatele ning üsna vastu ollakse ideele, et tantsupeost võiks kujuneda festivali-laadne meelelahutuslik üritus. Kvaliteedile pannakse siinjuures algus juba inimesi kõnetava teema ja sõnumi seadmisega. Lisaks on kvaliteeditaotlus seotud intensiivse õppeprotsessiga, mille käigus õpetatakse, harjutatakse ja esitletakse üleriigilistel repertuaariseminaridel ning eelproovides tantsupeo repertuaari. Siinkohal üks märkus: kui praktiliselt kõik intervjuudes osalenud väitsid, et pidu peab vastama teatavatele kvaliteedikriteeriumitele (et see ei muutuks festivaliks, kus esitatakse üksikuid tantse ilma terviklikuks looks sidumata), siis küsitluses osalenud andsid siin mõnevõrra vastuolulise signaali. Nimelt leidis üsna tugevat toetust väide: „üldtantsupidu peab olema kergelt mõistetav ja nauditav meelelahutus ka tantsuvõõramale publikule“. Samal ajal toetati ka väiteid, mis ütlesid, et tantsupidu peab olema kultuuriliselt hariv ning professionaalne üritus. Seega tekib siin eelnevalt kirjeldatud kvaliteedi-ambitsiooni ja kaasatuse põhimõtte vahel teatav pinge. Ühest küljest soovitakse küll piirkondlikult ning põlvkondlikult tugevat kaasatust, samas nähakse, et see teeb raskemaks peo kvaliteedi hoidmise. Lühidalt, professionaalsus ja kvaliteet on küll keskne põhimõte, kuid sellega ei tohiks äärmusse kalduda – kvaliteedi ja sõnumi laia mõistetavuse vahel tasakaalu loomine on üks osa peojuhtide professionaalsusest.

Kvaliteeditaotlus tõusetus ka seoses **repertuaari raskusega**. Valdav osa tantsijatest (ca 70%) vastas, et repertuaar on üldjoontes olnud tantsija oskustele-võimetele sobiv. Teisest küljest – uuringu kvalitatiivses osas rõhutati mitmel juhul, et peo repertuaari valikul tuleks rohkem lähtuda tantsijate olemasolevatest võimetest.

Uuringu käigus rõhutati läbivalt eelproovides **hindamise ja tagasiside andmise läbipaistvamaks ning süsteemsemaks** muutmise vajadust. Arutelude tulemusena jõuti kokkuleppele konkreetsetes meetmetes. Näiteks fikseeriti, et eelproovis peab olema vähemalt kolm hindajat, kes annavad rühmajuhile eelproovijärgselt hindamislehtede alusel tagasisidet. Hindamine toimub aga eelnevalt kokkulepitud ja rühmadele teatavaks tehtud hindamiskriteeriumite alusel.

Viimase keske väärtuskategooriana tõusetus **traditsioonilise ja tänapäeva kultuuri ühildamine** tantsupeol. Et inimesi ja ennekõike noori kõnetada, võiks eeldada, et tantsupidu peab ajaga kaasas käima. Repertuaari ja lavastusse peaks integreerima uuenduslikke elemente, s.h noortepäraseid tantsu- ja muusikastiile. Kuid nii intervjuudest kui ka küsitlusest selgus, et eelistatakse truuks jäämist traditsioonilisele **eesti rahvatantsule** (s.o rahvatantsu põhisammustikul ja selle arendustel põhinevatele eesti rahvatantsu seadetele) ja autoritantsudele, **eesti rahvamuusika** seadetele ja Eesti autorite loominguks. Arutelude käigus leiti, et uuenduslikke lavastusvõtteid, teisi **tantsu- ja muusikastiile ning –žanreid** võib jätkuvalt tantsupeo etenduses kasutada. Kuid see saab toimuda eeldusel, et teine stiil ei muutu valdavaks ja uuenduslik lähenemine toetab peo kunstilist kontseptsiooni. Küsitluses osalejad olid siiski rohkem seda meelt, et tantsupidudel võiks julgemalt kasutada võtteid, mis võimaldavad publikut paremini etendusse kaasata.

Analüüs tõi esile veel mitmeid läbivalt olulisi tunnused. Näiteks toodi tantsupeo tunnuseks välja, et tantsijad kannavad **eesti rahvarõivaid**, mis on samuti üheks rahvusliku ja piirkondliku identiteedi

väljendusvormiks. Arutelude käigus täpsustati, et rahvarõivad peavad olema ehedad, stiliseerimata, pidulikud ning seotud paikkonnaga, kust rühm pärineb.

Eelnevale lisaks toodi tantsupeole iseloomuliku tunnusena välja **kujundliikumine** (s.t tantsijatest kujundite, mustrite, liikumisskeemide moodustamine), samuti **tantsijate-osalejate suur arv**. Viimane tähendab, et tantsupeo repertuaari õpitakse ja **omandatakse kollektiivselt**, s.h nädala kestvas lavastusprotsessis ning **esitatakse** seejärel **ühiselt** tantsupeo etendusel. See on tähtis, kuivõrd üks arutluse all olnud küsimustest oli, kas tantsupidu peaks toimuma edasi etenduse formaadis või festivali-stiilis, pakkudes näiteks erinevaid väikseid etendusi linna erinevates paikades. Nii intervjuudes kui ka küsitluses tuli välja, et eelistatud on praegune etenduse formaat. Näiteks sai kõikidest loetletud väidetest kõige vähem toetust see, mis ütles, et üldtantsupeo esinemised toimuvad linna erinevates paikades ja ühte suurt etendust ei toimu.

Rahvatantsu valdkonna ja tantsupeoprotsessi arendamisega seoses tõusetus mitmel juhul eraldi teemana, et rahvatantsuliikumine vajaks selgemalt läbimõeldud ja kokkulepitud **arengueesmärke**. Ka veebiküsitluses osalejate vastustest võib välja lugeda tarvidust tegeleda tugevamalt valdkonna arendamisega. Uuringus osalejate arvates tuleks olulisemate küsimustena keskenduda tantsuõpetajate motivatsiooni- ja tasustamissüsteemi tõhustamisele ja rahvatantsuliikumise vähem tantsupeokeskseks muutmisele (s.t lisaks üld- ja noorte tantsupidudele rohkem huvitavate esinemisvõimaluste leidmist/pakkumist). Aruteluseminaride käigus pakuti siin näiteks lahendust, et tugevdada tuleks maakondlike tantsupidude tähtsust ja rolli. Samuti peeti vajalikuks tegeleda tantsuõpetajate ettevalmistus- ja täiendkoolituse võimaluste parandamisega.

Arendusvajadusena markeeriti mitmel juhul ka tarvet tegeleda süsteemsemalt **tantsupeoprotsessi eestvedajate (tantsu- ja peojuhtide) järelekasvuga**. Nenditi, et hetkel on see hästi läbi mõtlemata ja kokku on leppimata, mida protsessis üht või teist rolli täitvalt inimeselt eeldatakse (milline peab olema tema varasem kogemus, ettevalmistus jne). Arutelude tulemusel leiti, et senisest teadlikumalt hakatakse tantsupeo lavastus- ja korraldusprotsessi kaasama tantsuõpilasi. Täiendavalt asetatakse selgemat rõhku kommunikatsioonile, et ka tantsuõpilased ise oleksid võimalustest teadlikumad.

Tantsupeoprotsessi tunnuste täpsemat kirjeldust on võimalik vaadata lisast 1.

Kasutatud kirjandus

1. Adamson, I., Arraste L.-A. (2009). 75 aastat Eesti tantsupidusid. Tallinn
2. Arraste, A., Ammas, A., Valner, K. ja Moss, I. (2011). Noorte laulu- ja tantsupeod.
3. Eesti laulu- ja tantsupeo SA arengukava aastateks 2015-2022 (kavand)
4. Eesti laulu- ja tantsupeo SA veebileht. Ajalugu. Üldtantsupeod 1934-2104. Ligipääsetav: <http://sa.laulupidu.ee/tantsupeod-1934-2009/> (9.01.2017)
5. Eesti laulu- ja tantsupeo sihtasutuse põhikiri. Ligipääsetav: http://sa.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2015/01/ELTSA_pohikiri.pdf (9.01.2017)
6. Eesti, Läti ja Leedu laulu- ja tantsupeo protsessi traditsioonid ning sümbolid. Taotlus UNESCO maailma vaimse pärandi nimekirja kandmiseks. Ligipääsetav: http://sa.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2015/01/Laulu-tantsupeod_ESTLATLIT-UNESCO-taotlus.pdf (9.01.2017).
7. Eesti Statistikaameti andmebaas. Rahvakultuuri harrastajad aasta, maakonna, tegevusala lõikes. Ligipääsetav: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp> (9.01.2017)
8. Ekspertide soovitusel XIX üldtantsupeo ideekavandi konkursiks
9. Lauristin, M. ja Vihalemm, P. (2013). Minu laulu- ja tantsupidu. Sotsioloogilise uuringu aruanne. Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Tartu. Ligipääsetav: <http://sa.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2015/01/Laulupeo-uuringu-aruanne-25-aprill-PARANDUSTEGA-KODULEHELE.pdf> (9.01.2017)
10. XVIII Üldtantsupeo kunstiliste juhtide konkursitingimused
11. X noorte tantsupeo ideekavandi konkursitingimused
12. XI noorte tantsupeo kunstilise juhi konkursitingimused
13. XII noorte laulu- ja tantsupeo ideekavandi tingimused
14. XIX tantsupeo ideekavandi tingimused
15. 2014.a üldtantsupeo tagasiside ekspertidelt

Lisade loetelu

1. Tantsupeoprotsess ja selle tunnused
2. Intervjuukava
3. Veebiküsitluse kokkuvõte
4. Veebiküsitluse ankeet

2017